

Informativno-političko glasilo

Bunjevačke Novine

www.bunjevci.net

Subotica, jul 2019. - Godina XV - Broj 169 - Cina: 50 dinara

ISSN 1451-2505

9 771451 250009

**Priskakanje vatre na
Svetog Ivana Cvitnjaka**

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine

National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

Slušajte radio emisije na bunjevačkom jeziku

„Bunjevačka rič“

Radio Subotica (104,4 MHz) nediljom od 9,30 sati

„Subotica na bunjevačkom“

Radio Subotica (104,4 MHz) subotom od 9,45 sati

„Radio Spektar“

Treći program Radio Novog Sada (100 MHz) petkom od 14,15 sati

Slušajte „Bunjevački radio“

www.boc.rs

Gledajte TV emisiju na bunjevačkom jeziku

„Spektar“

Radio-televizija Vojvodine, drugi program, nediljom od 17,30 sati

Pratite nas na internetu

www.bunjevci.net

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar, *Dan Velikog prela*

23. februar, *Dan osnivanja prvog Nacionalnog savita*

15. avgust, *Dan Dužijance*

25. novembar, *Dan Velike narodne skupštine Srba,
Bunjevaca i ostali Slovena*

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA,
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBOTICE GRADA.

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVCI ŽIVE,
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA,
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA.

NE ZOVEMO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE,
JA SAM SINAK SUBOTICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA.

BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE NIU „BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA“ POMOGLI

MINISTARSTVO
KULTURE
REPUBLIKE
SRBIJE

POKRAJINSKI
SEKRETARIJAT
ZA INFORMACIJE
AUTONOMNE
POKRAJINE
VOJVODINA

Informativno-političko glasilo
bunjevačke nacionalne manjine

Godina XV Broj 169

Jul 2019.

Cina 50 dinara

Izlazi prve nedilje u misecu

Izdavač:

NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI
CENTAR“ - Subotica

Osnivač izdavača:

NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE
NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU „BIC“:

Mirko Bajić

v.d. glavnog i odgovornog urednika
„Bunjevački novina“:

Nikola Stantić

Redakcija:

Nikola Stantić

Ksenija Stojičić (gradska hronika)

Tamara Babić (kultura)

Stanislava Lutkić (Sombor)

Siniša Tikvicki (on-line izdanje)

Boris Bajić (sekretar Redakcije)

Stalni saradnici:

Ana Vojnić Kortmiš, Tihomir Kujundžić

Matković, Nikola Ostrogonac,

Eva Kovač Pečkai

Tehnički urednik:

Nikola Stantić

Fotografija:

Nikola Stantić

Naslovna strana:

Priskakanje vatre u Maloj Bosni

Adresa:

Trg cara Jovana Nenada 15/2,

24000 Subotica

Telefon/fax: 024 523-505

e-mail: bic@bunjevci.net

Štampa:

Rotografika Subotica

Tiraž:

1.000

Dizajn:

Studio Trid Beograd

Distribucija:

„Press international“ - Novi Sad,
„Centrosinergija“ d.o.o. Novi Beograd

List je upisan u Registar javnih
glasila Agencije za privredne reg-
istre Republike Srbije pod regis-
tarskim brojem: NV000430
COBISS SR-ID 133482759

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi
Sad
659.3(=862)

Poštivana čeljadi,

Gledali smo ovi dana često u nebo. Vrućina, kiša, led... Sve je stalo u nekoliko dana, a sve je donelo tušta brige onima koji žive na plodnoj vojvodanskoj ravnici. Jul, čini se, donosi stabilnije vreme, a koristiće ga najvećma oni koji od zemlje žive i koji se staraje da bude zadosta kruva.

Ris, istina, nije više težak poso ko kadgod, ne radi se ručno, al nije ništa manje važan nego što je bio prija. Bitka i briga za zrno žita traju od momenta kad se ono podari zemlji i Bogu na čuvanje, pa sve dok se rod ne skloni na sigurno.

Zato i nije čudo što Bunjevci upravo svršetak svi poslova koji donose kruv za cilu godinu uzimaju za svoj nacionalni praznik. Dužijanca, zafala Bogu na krvvu, i ne smi imat drugačiji status.

Dio manifestacija u okviru „Dana Dužijance“ je prošlo, pišemo o tom i u ovom broju „Bunjevački novina“. Lemešani su se bavili umitničkim radom od slame, a u Maloj Bosni su nastavili nigovat tradiciju priskakanja vatre na Svetog Ivana Cvitnjaka. Niz manifestacija pridstoji, a pozivamo sve žitelje Subotice, Sombora, Lemeša, Čonoplje, Novog Sada... da ji i isprate.

Pozivamo još jedared na ovom mistu i sve one koji se bave promocijom bunjevačkog jezika da to rade s pažnjom. Svidoci smo korišćenja „nakaždskog bunjevačkog“ u knjigama, medijima, u školama, pridstavama, ... Svaku rič moramo s velikom pažnjom nigovat. I kad štogod divanite, pogotovo kad pišete, ako ste u dilemi, probajte se sititi kako su štogod kazale vaše mame i majke, očevi i dide...

Strana 5

Strana 11

Strana 12

Strana 15

Strana 18

Strana 24-25

Sadržaj

4

Dvanajst godina u službi
zajednice

5

Dužijanica u prvom planu

6

Iskusni članovi spremni za rad

11

Priskakanje vatre na Svetog Ivana
Cvitnjaka

12

Litnje radionice slamarstva

14

„Somborci svome gradu“

15

Nebo je granica

18

„Bunjevačka lipa rič“

24-25

Ca Grgine huncutarije u Somboru
i Subotici

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine“ pritplatite se na nji.

Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).

Platit možete na naš tekući račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)

sa naznakom za pritplatu.

Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.

Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

U SAVEZU BAČKIH BUNJEVACA OBILUŽILI ROĐENDAN STRANKE

Dvanajst godina u službi zajednice

U četvrtak, 13. juna, na dan Svetog Antuna, obiluje je dvanajsti rođendan Saveza bačkih Bunjevaca. Od svojeg osnivanja do danas, u SBB-u su se trudili uvijek bit u službi bunjevačke zajednice, ističući da nema prave borbe za prava zajednice bez one političke. Tokom protekli dvanajst godina aktivno je bilo više politički partija s bunjevačkim pridznakom, a to što je jedini aktivan osto Savez bačkih Bunjevaca u ovoj političkoj partiji smatraje potvrdom dobrog rada.

– Tušta nji kaže da imamo dobrog zaštitnika, Svetog Antuna – divani Mirko Bajić, pridsidnik SBB-a, pa nastavlja:

– Držimo se tradicije da se svake godine okupimo na rođendan. Prilika je to da se malo družimo, al i da se podsitimo šta smo uradili u proteklom period, al i da vidimo šta je to što još moramo radit.

Kako ističe pridsidnik SBB-a, u proteklom periodu su se u ovoj političkoj partiji trudili uvijek radit u korist Bunjevaca.

– Za protekli dvanajst godina slobodno možemo kazat da je

Mirko Bajić, pridsidnik Saveza bačkih Bunjevaca

urađeno tušta. Nek to kažu i drugi, al je po našoj procini to tako. Brez političke podrške nije moguće ostvarit sve ono što treba ostvarit za zajednicu. Mi, Bunjevci, treba da smo svoji, da imamo svoju politiku, da znamo šta očemo, kako to da ostvarimo i moramo sarađivat sa onima koji nam mogu i oće pomoć.

drugu političku partiju većine i time smanjit svoj uticaj.

– U čitavom ovom periodu Savez bačkih Bunjevaca je parlamentarna stranka. Na izbore uvijek idemo samostalno, pod našim imenom, a tako će bit i na izborima za mesne zajednice koji pridoje. Oni su početak priprema za ono što nam slidi, jel,

i republičkom. Siguran sam da ćemo na lokalne izbore izać samostalno, ko što smo to uvijek radili, a vidićemo kako će to bit za Pokrajinu, naročito za Republiku. Imamo potribu u zajednici za mandate i u pokrajinskom i republičkom parlamentu. Nažalost, po brojnosti koju naša zajednica ima, to je nemoguće ostvarit samostalno. Zato u tim slučajovima moramo tražit ruku podrške od oni koji budu pripoznali naš potencijal. Trudićemo se da budemo parlamentarna politička stranka, ko stranka Bunjevaca, na svim nivoima – divani Mirko Bajić i na kraju dodaje:

– Fala svima koji su nam u proteklom periodu pružili podršku i povirenje. Mi ćemo se truditi da Savez bačkih Bunjevaca ostane to što jeste, ozbiljna politička stranka Bunjevaca koja ozbiljno zastupa interese naše zajednice.

N. S.

AKTIVNI I U SOMBORU

Savez bačkih Bunjevaca aktivan je u Subotici, a u posljednje vrijeme sve je aktivniji i u drugoj varoši di ima tušta Bunjevaca – u Somboru.

– Sve ove godine Savez bačkih Bunjevaca politički je aktivan i u Somboru. Parlamentarna smo stranka u Somboru, i dobro je da je tako, jel možemo uraditi više dobrog za našu zajednicu u ovoj varoši – divani Stanislava Lutkić iz somborskog ogranka Saveza bačkih Bunjevaca.

U radu Saveza bačkih Bunjevaca uvijek je bilo važno ostvariti parlamentarnost, a ne utopiti se u kaku

do slidećeg rođendana stranke imaćemo izbore na svim nivoima, gradskom, pokrajinskom

ODRŽAN SASTANAK ODBORA ZA KULTURU U NSBNM

Dužijanca u prvom planu

Zajedničkim radom do bolje proslave nacionalnog praznika

U četvrtak, 20. juna, održan je sastanak Odbora za kulturu u Nacionalnom savitu bunjevačke nacionalne manjine, i to u proširenom sastavu. Teme o kojima se divanilo bile su vezane za obilježavanje nacionalnog praznika Bunjevaca „Dana Dužijance 2019“. Obilježavanje praznika već traje, kroz niz manifestacija, a u prvom planu je bila centralna proslava, zakazana na Veliku gospojinu, 15. avgusta.

Kako ističe **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, novost je da će cio program centralne manifestacije bit održan na otvorenom.

– Biće ovo sigurno drugčija proslava Dužijance. Ako nas vrijeme posluži i Bog pogleda, plan je da cilu manifestaciju održimo napolju, na bini ispred Gradske kuće, kako se to kadgod Dužijanca i obilježavala. Bilo je pitanja čeljadi koja redovno dolaze na proslave zašto ne ostanemo napolju posli povorke, zašto svi-

Kata Kuntić, Suzana Kujundžić Ostojić i Antuš Romić

ma ne prikažemo bunjevačke običaje i igre... Zato smo i pripremili sad ovaki program. Svečana akademija biće svedena na minimum, biće malo divana, a tušta pisme, bunjevački igara i svega onog što obilježava Dužijancu. Mislimo da će tako bit interesantnije za sve naše Bunjevce, al i sve naše Subotičane.

Dan ranije će u Crkvi Svetog Franje Mihovila (Franjevačka crkva, Stara crkva) bit održana Misa zafalnica di će bit posvećen krug kojeg će nosit ovogodišnji bandaš i bandašica.

– Biće posvećena i cila ova godina, kaka god da je, kišna, sunčana, varljiva. Godina je taka kaka jeste, a mi se moramo uva-tit u koštac sa svim našim obavezama i radit najbolje što možemo – dodaje dr Kujundžić Ostojić i poziva goste na Dužijancu:

– Pozvala bi sve Bunjevce i one koji se zanimaje za bunjevačku kulturu i cine Bunjevce da dođu i vide Dužijancu. Uvijek se trudimo otić korak dalje u organizaciji, a ova će sigurno bit posebna. Svi će nam bit dragi gosti, da

BANDAŠKI PAR IZ TAVANKUTA

Saznajemo i to da će bandaški par ove godine doć iz Tavankuta. Njima će na čuvanje bit poviren i krug, centralni simbol svake dužijance.

– Čast nam je da ponovo, posli četiri godine, bandaš i bandašica dolaze iz Tavankuta. Već se pripravljam i potrudimo se da sve prođe u najboljem redu – divani Velibor Mačković, pridsidnik Bunjevačkog kulturnog centra „Tavankut“.

proslavimo ovaj dan zajedno i zajedno se provedemo.

Kako ističe **Kata Kuntić**, pridsidnica Odbora za kulturu, program centralne proslave započinje Misom zafalnicom, 14. avgusta, u 18 sati, dok će prva okupljanja 15. avgusta početi u 16 sati.

– Okupljanje počinje u 16 sati ispred Bunjevačke matice, a u 18 sati čekamo naše zvanice i onda i kreće povorka kroz centar Subotice. Očekivamo daleko veći broj učesnika neg dosad. Nećemo igrat „Veliko bunjevačko kolo“ u centru varoši, već prvo idemo položiti cvijeće na spomenik Blašku Rajiću, ko i dosad. Promina je i u tom što se više ne ide u Veliku vičnicu u Gradskoj kući na svečanu akademiju, neg će kompletna svečanost bit održana na bini, ispred Gradske kuće, da nas svi vide, kako to Dužijanci i priliči. Posli pozdravni riči domaćina i gostivi i posli pridaje kruga, prdstaviće se sva udruženja kroz koncert, a potom, nakon svečanog dila programa, u centru Subotice biće održano „Bandašicino kolo“.

N. S.

KONSTITUISAN ODBOR ZA SLUŽBENU UPOTRIBU JEZIKA

Iskusni članovi spremni za rad

U srijedu, 12. juna, konstituisan je Odbor za službenu upotrebu jezika u novom sazivu Nacionalnog savjeta bunjevačke nacionalne manjine, a bio je to i prvi sastanak novoformiranog odbora. Sastanak je sazvan s tri tačke Dnevnog reda, 1. Konstituisanje odbora Odbora za službenu upotrebu jezika i pisma; 2. Usvajanje programski osnova Odbora za službenu upotrebu jezika i pisma u skladu sa Strategijom razvoja iz oblasti obrazovanja, kulture, informisanja i za službenu upotrebu jezika i pisma 2015-2022; 3. Razno.

Na sastanku Odbora bili su **Ivan Sedlak**, pridsidnik, ko i članovi **Nikola Babić**, **Mirko Bajić** i **Stela Bukvić**, dok je opravdano odsutna bila **Aleksandra Medurić-Kalčan**. Takođe, sastanku je prisustvovala i **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica NSBNM. Ona se, tom prilikom, obratila prisutnima, te im poželila sriću u daljem radu.

U okviru prve tačke Dnevnog reda Ivan Sedlak, pridsidnik Odbora, utvrdio je članove Odbora za službenu upotrebu jezika, a konstatovano je da će stručni saradnik **prof. dr Aleksandar Raić** bit obavišten o svim tokovima rada Odbora, ko i sa svim materijalom.

Što se druge tačke Dnevnog reda tiče, Sedlak je, s članovima Odbora, izvršio analizu Zakona o službenoj upotrebi jezika i pisma. U raspravi su učestvovali svi prisutni članovi nuz konstataciju da je osnovni cilj Odbora za službenu upotrebu jezika i pisma utvrđen. Svi članovima je podijeljen tekst Zakona o službenoj upotrebi jezika i pisma, na osnovu čega je izvršena analiza, posebno se osvrćuć na član 11 koji reguliše prava da se na teritoriji jedinice lokalne samouprave di tradicionalno žive pripad-

nici nacionalni manjina, njev jezik i pismo mož bit u ravnopravnoj službenoj upotrebi.

Sedlak je napomnio da je Odbor za službenu upotrebu jezika i pisma formiran od iskusni članova koji će dat pravi doprinos radu, te da su prid njima veliki zadaci i

odgovornost. Mirko Bajić se osvrnio na član 11 i na njegov zadatak ko člana Skupštine Grada Subotice da pokrene taj postupak, nuz bojazan da će bit otpora, al da je bitno da se pokrene. Stela Bukvić je napomnila da je medijska pažnja vrlo bitna, dok je Nikola

Babić naglasio da je od velike važnosti da se utvrdi šta je plan akcije za 2020. i da se izradi Akcioni plan poslova za popis stanovništva, a zadatak je i prvi zadatak da se zatraži od Zavoda za statistiku zvaničan rezultat popisa stanovništva iz 2011. godine. N. S.

Jul će bit bogat programom u okviru obilježavanja nacionalnog praznika „Dana Dužijance”

Tokom jula biće održan niz manifestacija koje se nalaze u okviru obilježavanja nacionalnog praznika Bunjevaca „Dana Dužijance”.

Tako je, za subotu, 6. jul, zakazan „Ris”, na njivi familije Pokornić, u Bajmoku, na Rati. Na istoj adresi će 11. jula bit održana „Radionica za izradu perlica i vinaca od žita”, a programe radi Bunjevački kulturni centar „Bajmok”.

Za 13. jul zakazana je „III Kolonija slamara” u organizaciji KUD „Aleksandrovo”, a za 19. jul „Izložba tradicionalnog kruva samuna” u organizaciji BKC „Tavankut”.

Udruženje građana „Bunjevačko kolo” pripravlja program za 20. jul, kad će bit održan „Koncert u čast Dužionice”. Dan kasnije, 21. jula, je „Bunjevačka Dužionica u Somboru”, a istog dana biće i „Dužijanca u Svetožar Miletiću” u organizaciji BKC „Lemeški Bunjevci”.

„Etno kuća Kuntić” u Subotici biće 27. jula domaćin šireg programa. KUD „Bunjevka” organizuje XI etno izložbu „Dužijanca”, UG „Bunjevačka kasi-

na” pripravlja muzičko veče „Čuvari bunjevačke pisme”, a sve će bit završeno kolom.

Kompletan i ažuriran program obilježavanja „Dana Dužijance” možete pronać na posljednjoj strani „Bunjevački novina”.

POSITA PRIDSTAVNIKA SAVITA EVROPE NSBNM

Protiv govora mržnje

Šef Misije Savita Evrope u Beogradu **Tobias Flesenkemper**, je, sa svojim saradnicima, u utorak, 2. jula, posetio, izmed ostalog, i Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine.

– U Subotici smo da bismo razgovarali o radu nacionalnih saveta nacionalnih manjina, a deo je to naših aktivnosti kao Saveta Evrope u Srbiji. Savet je 1992. godine usvojio Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina, kao i druge važne dokumente kao što je Evropska povelja o regionalnim i manjinskim jezicima. Govorili smo i o „horizontalnom programu” koji se sprovodi u saradnji sa Evropskom unijom. Savet Evrope sprovodi akcije koje su namenjene boljoj zaštiti od diskriminacije i ravnopravnijem učešću nacionalnih manjina. Program će biti nastavljen u naredne tri godine, a o njemu razgovaramo sa predstavnicima svih nacionalnih saveta. Akcenat u daljem programu biće na odgovornosti nacio-

nalnih manjina u sprovođenju aktivnosti, ali i šire. Projekat će se baviti borbom protiv diskriminacije, govora mržnje i protiv diskriminacije određenih zajednica, poput LGBT zajednice, na primer – istako je Tobias Flesenkemper.

Dr Suzana Kujundžić Ostojić, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, nije krila zadovoljstvo nakon vridnog sastanka.

– Imaćemo dragocinu priliku

pokazat brojne komentare na medijskim portalima, fejsbuk stranicama..., koji su jasan primer govora mržnje. Bunjevci su dugo izloženi ružnim komentarima, kako u lokalu, tako i drugim gradovima. Dobar je to pokazatelj kako se drugi odnose prema bunjevačkoj zajednici i to je čist govor mržnje. Drago mi je da možemo ukazat na to i nadam se da će to bit sankcionisano – divani pridsidnica NSBNM, pa nastavlja:

– Savit Evrope štiti sve nacionalne manjine i to je za nas velika sigurnost. Oni imaju iskustvo praćenja nacionalni manjina, neopterećeni su političkom situacijom, i to je za nas novo iskustvo, novo je to za sve nacionalne zajednice, pogotovo za bunjevačku. Druge nacionalne manjine imaju svoje matične države, niko stvari što mi nemamo, pa je ova međunarodna podrška izuzetno značajna.

N. S.

SUBOTICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA JUN

Održana 23. sidnica Skupštine Subotice

U Velikoj vićnici Gradske kuće održana je 23. sidnica Skupštine Subotice na kojoj su odbornici odlučivali o 23 tačke dnevnog reda. Ostvarenje gradske kase prošle godine bilo je više od 91 odsto, zaključak je konsolidovanog završnog računa o kojem se dobar dio sidnice raspravljalo. To je najveće ostvarenje budžeta u protekli desetak godina, kazao je gradonačelnik Subotice Bogdan Laban:

– Do sada je ostvarenje budžeta bilo od 78 do 83 odsto, a sada je tačno 91,3 odsto i veoma smo zadovoljni njegovim ostvarenjem. Neke stavke realizovali smo stoprocentno, neke nismo, ali zato su tu rebalansi da se stvari koriguju tokom godine. Tokom ove nepune tri godine u grad je uloženo oko četiri milijarde dinara, ne računajući 'Ipsilon' krak, za razliku od prethodne vlasti koja je za dve i po godine u grad uložila između 300 i 400 miliona dinara. Moramo da budemo zadovoljni realizacijom projekata koje radimo u saradnji sa republikom i pokrajinom – kazao je gradonačelnik.

Doneta je i odluka da se priznanje počani građanin ove godine posthumno dodili **Danilu Kišu**, priznanje PRO URBE **Danijeli Andrašić**, diplomiranom defektologu, **Robertu Đivanoviću**, profesoru francuskog jezika i književnosti i **prof. dr Jožefu Njeršu**, doktoru tehnički nauka.

Nuz to, na dnevnom redu našlo se i nekoliko izmina programa poslovanja javni i javno komunalni priduzeća, al i imenovanje dva direktora ustanova sa teritorije Subotice.

Za direktorku Centra za socijalni rad, odbornici su izabrali **Miroslavu Bagavac**, dok je **Arpad Blaško**, izabran za v.d. direktora Savrimene galerije.

Odbornici Demokratske stranke već niko vrime bojkotuju rad Skupštine u Subotici, a u bojkotu im se od utoraka, 18. juna, pridružila i **Dordija Aksentijević**, odbornica Pokreta za građansku Suboticu.

Umesto **Predraga Bobića**, direktora JKP „Subotička toplana”, kome je pristo mandat odbornika, novi odbornik u Skupštini grada Subotice je **Siniša Skenderović**.

Obilježena godišnjica deportacije subotički Jevreja u logore

Polaganjem vinaca i komemorativnim skupom u Sinagogi obilježena je 75. godišnjica deportacije subotički Jevreja u koncentracione, nacističke logore širom Evrope u Drugom svjetskom ratu. Prija 75 godina **Marika Birman** odvedena je u logor Štrashof kraj Beča, a osim nje i njezine majke i ostali članovi njezine porodice poslani su u logore. Naša bivša sugrađanka imala je svega misec i po dana u to vrijeme:

– Meni ovaj dan mnogo znači. Imala sam svega mesec i po dana kada su nas odavde odveli. Tata je bio apotekar, i njega su odveli u Mauthausen. On se nije vratio. Moja baka odvedena je u Aušvic, sa tetkom i polubratom istim vozom – prisica se Marika Birman.

Gradonačelnik Subotice **Bogdan Laban** je na komemorativnom skupu naglasio značaj sićanja na brojne žrtve:

– Pored odavanja pošte nevinim žrtvama, pripadnicima jevrejske zajednice, obeležavanje jednog od najtragičnijih datuma je i jasno upozorenje da ovakvi događaji ne smeju nikada više da se ponove. Subotička lokalna samouprava će i ubuduće biti partner Jevrejskoj opštini u njenim nastojanjima da od zaborava otrgne činjenicu da je u našem gradu postojala i da i dalje živi i stvara jevrejska zajednica koja je, i pored toga što je malobrojna, doprinela privrednom, društvenom i kulturnom razvoju i napretku Subotice – naglasio je gradonačelnik Laban.

Jevrejska opština sad broji oko 250 članova, podsitio je **Robert Sabađoš**, pridsidnik Saveza Jevrejski opština Srbije i dodo da se ovako stradanje više nikada ne smi dogoditi.

Dana 16. juna 1944. godine u logore širom Evrope odvedeno je oko 4 hiljade subotički Jevreja. U Suboticu se nakon oslobođenja vratilo tek oko hiljadu. Vince su u dvorištu Sinagoge osim pridstavnika Lokalne samouprave položili i načelnik Severno-bačkog upravnog okruga **Dragi Vučković**, pristavnici Saveza jevrejski opština Srbije, pridstavnici nekoliko jevrejski opština, konzularni pridstavnici, pridstavnici nacionalni savita, i članovi drugi udruženja.

U kulturno-umitničkom dilu programa nastupila je i glumica **Seka Sablić** koja je recitovala odlomke iz književni dila **Danila Kiša**. U ime lokalne samouprave, vinac na spomenik stradalim Jevrejima u ulici Pala Papa, položili su zaminik pridsidnika Skupštine Subotice **Veljko Vojnić** i pomoćnica gradonačelnika **Žuzana Magoši**.

U obalasku buduće „Brze pruge”

Podpridsidnik „Kineski železnica” **Vang Tungdun**, je s pomoćnikom ministra za železnicu u Ministarstvu građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture **Lazarom Radakovićom** i generalnim direktorom „Infrastrukture železnice Srbije” **Miroljubom Jevtićom**, obašo trasu buduće „Brze pruge” od Novog Sada do Subotice. Najviša delegacija „Kineski železnica” na terenu se upoznala s trasom ove dionice pruge za brzine do 200 km/h Beograd – Budimpešta, saopštile su „Infrastrukture železnice Srbije”.

Projekat rekonstrukcije čvora Subotica obuhvaća provođenje dvokolosečne pruge visokog ranga i uvođenje priključni pruga, rekonstrukciju postojeće putničke stanice za potrebe međunarodnog i unutrašnjeg putničkog saobraćaja i za prolaz teretni vozova bez zadržavanja u putničkoj stanici i rekonstrukciju teretne stanice na postojećoj lokaciji za sve potrebe međunarodnog i unutrašnjeg teretnog saobraćaja i za pogranične kontrole.

Izgradnja Mađarskog kulturnog centra nastavlja se po planu

Timea Horvat, zaminica gradonačelnika i menadžerka projekta „Colourful Cooperation – Raznoboja saradnja” obašla je gradilište budućeg Mađarskog kulturnog centra na Paliću koji se gradi u okviru ovog projekta koji, kako kaže, napriduje po planu:

– Imamo i partnere na ovom projektu, a njegov cilj je izgradnja Srpskog kulturnog centra u Morohalomu i Mađarskog kulturnog centra na Paliću. Jedan od najznačajnijih strateških ciljeva ovog projekta je sveobuhvatna kulturna strategija za ceo mađarsko-srpski pogranični region, odnosno održavanje kulturnih manifestacija, razvijanje turizma, pokretanje onlajn centra za informacije, teritorijalnog identiteta – kazala je Timea Horvat.

Radovi u Bohinjskoj ulici na Paliću počeli su na jesen, a ukupne su vrednosti 1.100.000 evra, od čega 15 odsto čine sridstva Grada. Izvođač radova je firma „Modular”, iz Beograda.

„Slivnici prohodni, kanalizacija stara”

Poslidicu jaki kiša u kratkom roku, i slabog kapaciteta odvoda u gradu građani pojedini dilova grada mogli su ostiti prošle nedilje, kad je dio grada bio potopljen. Ovim povodom u prostorijama Srpske napredne stranke organizovana je konferencija za novinare na kojoj se građanima obratio direktor „Javnog priduzeća za upravljanje putovima, urbanističko planiranje i stanovanje” **Predrag Radivojević**:

– U utorak, 18. juna, u Subotici je palo 42 litre kiše po kvadratnom metru. Kanalizacioni sistem grada, koji je projektovan 80-ih godina prošlog veka sa povratnim periodom od dve godine, nije u stanju da u kratkom vremenskom periodu primi svu količinu vode. Naše preduzeće je krajem aprila pristupilo čišćenju slivnika i obostrano je očišćeno 450 slivnika u ulicama Korzo, Đure Đakovića, Vase Stajića, Zmaj Jovina, Matka Vukovića, Štrosmajerova, Braće Radić, Palički put, Maksima Gorkog, Senčanski put. Osim ovoga, po prijavi građana očistili smo 114 slivnika na širem području grada.

Odgovarajuć na optužbe Demokratske stranke koje se odnose na javne nabavke za čišćenje slivnika, a koje je povereno firmi „Brza voda” iz Beograda, **Jasmina Stevanović** je navela da je ta firma angažovana još od 2015. godine:

– U vreme kada je DS bila okosnica vlasti nije bilo nikakvog uvida u javne nabavke. Ova vlast je svesna problema i zato su u poslednjih nekoliko godina izgrađeni Kolektor 2 kod pravoslavnog groblja, i Kolektor 7 u Dudovoj šumi. Smatramo da politizacija vremenskih prilika, koje se graniče sa vremenskim nepogodama, nije na mestu.

Po ričima nadližni rišenje nije nimalo jeftino ni jednostavno. Jedna od opcija bi bila zamina postojeći civi, civima većeg pričnika, što zahtiva velika i ozbiljna finansijska ulaganja.

Uvodna konferencija projekta Grada Subotice i Opštine Senta

U Velikoj vićnici Gradske kuće održana je uvodna konferencija projekta „Samo pravno zaokružena javna svojina je dobra svojina” partnerski jedinica lokalne samouprave Grada Subotice i Opštine Senta. Projekat se realizuje u okviru programa Exchange 5 koji finansira Evropska unija iz alokacije za IPA 2014, a sprovodi Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave u saradnji sa Stalnom konferencijom gradova i opština, ko implementacionim partnerom. Tilo za ugovaranje projekata je Ministarstvo finansija, odnosno Sektor za ugovaranje i finansiranje programa iz

sridstava Evropske unije. Po planu je predviđeno da Grad Subotica uradi geodetsku i projektno tehničku dokumentaciju za 50 objekata u javnoj svojini, da te objekte ozakoni i u punom kapacitetu uknjiži ko vlasništvo Grada, a Opština Senta 48.

Projekat traje 18 meseci, a ukupne je vrednosti 240.095,00 evra.

Promocija kampanje za očuvanje životne sridine

U sklopu kampanje „Automobil parkiraj, okolinu sačuvaj“, kod Plave fontane održana je akcija „Promeni sebe, ne prirodu“. Kampanja se sprovodi nuz pomoć podrške Ministarstva zaštite životne sridine, Privredne komore i Javnog komunalnog pridruzeća „Parking“ Subotica. Na manifestaciji čiji je cilj podizanje svesti javnosti o uticaju saobraćaja na životnu sridinu i značaju razvoja eko mobilnosti u Srbiji, iz Udruženje parkirališta Srbije su kroz performans ukazali na pridnost bicikla ko alternativne automobilske saobraćaju.

Radenko Vuković, pridsidnik Upravnog odbora Udruženja parkirališta Srbije ukazo je na značaj održavanja kampanje širom Srbije:

– **Želimo da podignemo svest građana u očuvanju životne sredine i zato je neophodno da razvijamo alternativne vidove saobraćaja, a upotreba električnih automobila je sigurno budućnost naše zemlje.**

Radoslav Vukelić, sekretar Sekretarijata za komunalne dilatnosti, energetiku i saobraćaj Gradske uprave Subotica ukazo je na visoko korišćenje bicigla u našem gradu, koji je med vodećima po broju kilometara biciklistički staza u Srbiji.

Javno komunalno pridruzeće „Parking“ ovim putom promovisalo je i sistem za iznajmljivanje bicikala, koji se korisnicima nudi već osmu sezonu:

– **Na teritoriji grada imamo oko 2.900 parking mesta koja su u sistemu naplate, a pored otvorenih i zatvorenih parkirališta imamo i pet „Subike“ stanica, od kojih su četiri u gradu, na lokaciji kod Otvorenog univerziteta, u Dudovoj šumi, na Proizvici i kod Buvljaka, a jedna je na Paliću. Stanice su opremljene sa 38 bicikala, a u ovoj godinu u radu JKP „Parking“ planirana je dopuna bicikala sredstvima od milion dinara. Subotica je sa „Pro Credit“ bankom prošle godine instalirala i prvi elektro punjač za automobile, što je pripoznato ko dobra investicija.**

Subotica dobila status turističkog mesta prve kategorije

Grad Subotica, ko destinacija, dobio je status prve kategorije turističkog mesta po rišenju Komisije Ministarstva trgovine, turizma i telekomunikacija. Gradska uprava je, u saradnji s Turističkom organizacijom grada Subotice, podnela zahtiv za kategorizaciju turističkog mesta resornom Ministarstvu. Nadležna Komisija za kategorizaciju Ministarstva trgovine, turizma i telekomunikacija izvršila je procinu raspoloživi podataka obima turističkog prometa u prithodne tri godine (kvantitativni kriterijumi) i utvrdila činjenično stanje u pogledu stepena izgrađenosti komunalne, saobraćajne i turističke infrastrukture, ko i turističke supstrukture neposridnim uvidom na licu mesta u okviru grada Subotice (kvalitativni kriterijumi). Dobijanjem statusa turističkog mesta prve kategorije, naš grad će u Republici Srbiji spadati u red prioritetni kad je rič o ulaganjima u turizam. Ova činjenica uticaće i na bolje pozicioniranje naše destinacije na turističkoj mapi regije, ko i sami investicija u oblasti turizma - prinosi zvanični gradski sajt.

U Republici Srbiji, pored Subotice, status prve kategorije turističkog mesta imaju Beograd, Novi Sad, Niš, Zlatibor i Vrnjačka Banja.

Đaci i nastavni kadar Politehničke škole i Sridnje ekonomske škole „Bosa Milićević“ boravili su u ruskom gradu Čajkovski

Radi razmine iskustva u oblasti obrazovanja đaci i nastavni kadar Politehničke škole i Sridnje ekonomske škole „Bosa Milićević“ boravili su u ruskom gradu Čajkovski. Tokom četvorodnevne posite đaci su imali prilike positi obrazovne ustanove, muzeje, crkve, fabrike i druga turistička blaga ovog grada, a dica su viđenim oduševljena.

Direktor Politehničke škole **Iso Planić** kazo je da su im domaćini priredili izuzetan prijem koji valja i vratiti kad njeva delegacija bude boravila u našoj varoši:

– **Politehnička škola ima ugovore o saradnji sa tehničkom i industrijskom školom iz Čajkovskog, i mi smo u ovom slučaju zajedno sa kolegama posetili ove dve škole i Medicinsku školu. Pored toga upoznali smo predstavnike lokalne samouprave, institucija kulture, verskih spomenika, muzeja i okruženja grada. Imali smo priliku da se upoznemo sa kultunim i prirodnim vrednostima sredine i da razmenimo iskustva sa prosvetnim radnicima ovog grada.**

Imre Zombori, direktor Sridnje ekonomske škole „Bosa Milićević“ kazo je da obrazovni sistem u tom gradu funkcioniše na izuzetno visokom nivou:

– **Moram reći da je školstvo u Rusiji izuzetno organizovano, dobro planirano, od države materijalno podsticano, da su đaci i učitelji motivisani, imaju izuzetno dobro opremljene kabinete, i puno toga se tamo polaže na praksu.**

Posita delegacije učenika i nastavnika iz grada Čajkovski očekiva se u martu naredne godine.

Održan je stručni skup „Kako je linija secesije progovorila“

U saradnji Pridškulske Ustanove „Naša radost“ i Gradskog muzeja, u ovoj ustanovi održan je stručni skup „Kako je linija secesije progovorila“. Na skupu koji je održan u okviru projekta „Secesija i linija“, a koji je započet tokom prošle godine, oko 30 vaspitača prisustvovalo je pridanja o secesiji, koje su posli tog primenili u radu s dicom, kazala je **Violeta Vrcelj Odri**, pedagog Pridškulske ustanove „Naša Radost“ i koordinator projekta:

– **Sve ovo je bilo potpuno dobrovoljno, dakle to su bili vaspitači koji su bili motivisani da nauče nešto o secesiji, a onda su tu svoju ljubav, radoznalost i želju za novim saznanjima prenosili deci.**

Positioci skupa su u Gradskom muzeju mogli viditi radove dice, al i izložbu fotografija vaspitačice **Tamare Rajnović** i fotografa **Svetlane Kolić** koje su pratile sve faze projekta.

Poboljšanje uslova boravka korisnika

Direktoru Gerontološkog centra **dr Nenadu Ivaniševiću** pokrajinski sekretar za socijalnu politiku, demografiju i ravnopravnost polova **Predrag Vuletić** uručio je dva ugovora u ukupnoj vrednosti od 6 miliona 300 hiljada dinara. Ugovori se odnose na opremanje centralne kuhine i praone i za podršku porodici kroz savitodavne i socijalno edukativne usluge, kazo je direktor Ustanove dr Nenad Ivanišević:

– **Sredstvima od šest miliona dinara obnove se oprema u kuhinji**

i praoni u kojoj se godišnje opere čak 30.000 kilograma veša. Zahvaljujući ovom projektu termos će biti prošlost, odnosno završićemo nabavku uređaja koji će omogućiti da svi korisnici dobijaju podjednako tople obroke. Projekat vredan 300.000 dinara ima za cilj da pojača kapacitete Info centra, i da omogućimo da naši građani i korisnici što više i bolje koriste prava iz socijalne zaštite – kazo je Ivanišević.

U prithodnom periodu u ustanove socijalne zaštite u gradu uloženo je mnogo sredstava s ciljom poboljšanja uslova za korisnike. Za tri godine rada Pokrajinske vlade na teritoriji AP Vojvodine rađeno je na unapređenju rada i kvaliteta usluga u 27 ustanova socijalne zaštite, a u sistem socijalne zaštite, uloženo je 600 miliona 700.000 dinara, kazo je Predrag Vuletić, pokrajinski sekretar za socijalnu politiku, demografiju i ravnopravnost polova:

– Sada je potpisano 113 ugovora za unapređenje socijalne zaštite, od čega 50 miliona ide za investicije, 10 miliona za programske aktivnosti i 10 miliona za rad civilnog sektora. Pored toga 63 miliona obezbeđeno je iz tekuće budžetske rezerve – kazo je Vuletić.

Osim ustanova, sredstva su usmirena i na udruženja koja u gradu funkcionišu i rade, dodo je Ilija Đukanović, član Gradskog vića zadužen za oblast socijalne zaštite:

– Pored Gerontološkog centra, putem ovog konkursa sredstva su dobili i Dom za decu ometenu u razvoju „Kolevka“, kao i udruženja Fondacija „Tijana Jurić“, Gradsko udruženje invalida rada i Udruženje „Autizam“. Drago mi je da su prepoznata i naša udruženja – dodaje Đukanović.

Terapeutski rad sa starijim osobama u Gerontološkom centru

U Gerontološkom domu u Dudovoj šumi održano je prvo otvoreno takmičenje u ribolovu. Iako se nisu pecale redovne ribe, korisnici ovoga Doma oduševljeno su učestvovali u ovom obliku terapeutskega rada sa starijim osobama. Takmičenje je održano u sklopu obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad starijim osobama, kazo je dr Nenad Ivanišević, direktor ove ustanove:

– Prvenstvo u ribolovu je naš odgovor na Međunarodni dan protiv nasilja nad starijim licima a mi se protiv poštosti u društvu borimo tako što se bavimo starima, trudimo se da im ulepšamo dane i učinimo bogatijim i zanimljivijim. Ovo je i terapeutski pristup lečenju lica koja su preživela moždani udar – kazo je Nenad Ivanišević, direktor Gerontološkog centra.

Ilija Đukanović, član Gradskog vića zadužen za oblast socijalne zaštite i zdravstva kazo je da su iz budžeta Grada opredeljena sredstva za rad ustanova socijalne zaštite:

– Iz budžeta Grada opredeljeno je 48,3 miliona dinara za rad ustanova socijalne zaštite i pružanja tuđe nege i pomoći, a trudimo se da obezbedimo materijalna sredstva za rad udruženja koja brinu o ovoj kategoriji stanovništva.

Povodom Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad starijim osobama, korisnicima Gerontološkog centra, pripadnici Policijske uprave održali su i pridavanje.

U positi porodici koja je bogatija za tri člana

Pridsidnik Skupštine grada Subotice Tivadar Bunford posetio je porodicu Čik na Paliću koja je 21. februara 2019. godine postala bogatija za tri člana, dva derana - Dominika i Leventea i curu Žofiju. U ime Skupštine

grada Subotice i u svoje ime Tivadar Bunford čestito je ponosnim roditeljima Judit i Čabi Čik dolazak prinova, sričnoj porodici uručio poklon u vidu dičiji pelena za šest meseci života i poželio zdravlje, dug i sričan život kako bebama tako i porodici.

U bolnici obavljene dve minimalno invazivne operacije debelog criva

U Subotičkoj bolnici, u okviru Odiljenja za opštu hirurgiju obavljene su dve minimalno invazivne operacije debelog criva. Ove vrste operativnog zahvata podrazumivaju hirurški zahvat brez hirurškog reza, koje se obavlja putom uvođenja tanki instrumenata u abdomen. Ove operacije se obavlja u sklopu projekta „LAPSERB“, iniciranog od Republičkog Ministarstva za zdravlje, a u cilju implemetacije ovi vrsta operativni zahvata u Republici Srbiji. Ovom prilikom u subotičkoj ustanovi je boravio dr Miljan Čeranić, ko koordinator ovog projekta.

Čišćenje divlje deponije

U okviru „Nedilje za čistiju Vojvodinu“ koja traje od 24. juna do 27. juna na više lokacija u Vojvodini, a koju organizuju Pokrajinski sekretarijat za urbanizam i zaštitu životne sredine zajedno s Nacionalnim parkom Fruška gora, Javnim preduzećem „Vojvodinašume“, gradom Novim Sadom i brojnim lokalnim samoupravama, akcija čišćenja je organizovana i u Subotici. Na lokaciji iza salona „Vitorog“, u nasilju Prozivka u utorak, 25. juna je sanirana divlja deponija. Podsekretar Pokrajinskog sekretarijata za urbanizam i zaštitu životne sredine Brankica Tabak, kazala je da je u akciju uključeno 20 jedinica lokalni samouprava:

– Nažalost, nije poznato koliko imamo divljih deponija na teritoriji Vojvodine, jer evo dok i mi sada se spremamo da čistimo jednu deponiju, na nekim drugim mestima niču nove, što samo govori o našim lošim navikama.

Jasmina Stevanović, sekretar Sekretarijata za društvene dilatnosti Grada divanila je o značaju razvijanja svisti o zaštiti životne sredine:

– U Subotici ima oko 90 divljih deponija, ali taj broj se konstantno menja. Među narednim akcijama uklanjanja divljih deponija biće u naseljima Zorka i Palić, kod pruge – najavila je Stevanović.

Aktivista Bojan Šaralov je kazo da se s velikim zadovoljstvom priključio ovoj akciji, jer je kako je naglasio, subotička lokalna samouprava tokom protekle tri godine radila na rišavanju brojni ekološki problema u gradu, med kojima su i divlje deponije.

Litnja pauza u radu Narodne kujne u Subotici

U Crvenom krstu su u ponediljak, 24. juna, podiljene poslednje količine prihrambeni paketa proizvoda za oko 50 socijalno ugroženi korisnika sa teritorije mesni zajednica Dudova šuma, Centar 1, Centar 2 i Centar 3. Ovim je završena distribucija 1.200 paketa građanima koji se nalaze na listi ugroženi Crvenog krsta i Centra za socijalni rad, kazo je Miodrag Varo, stručni saradnik za socijalne aktivnosti i koordinator programa Narodne kujne Crvenog krsta Subotica:

– Uglavnom zbog zdravstveno-bezbednosnih razloga se odlučujemo da tokom jula i avgusta podelimo pakete hrane, velike su vreline, a naše vozilo prilikom distribucije pređe čak i više od 200 kilometara.

Narodna kujna rad nastavlja 2. septembra.

K. S.

U MALOJ BOSNI UG „BUNJEVAČKA VILA” ČUVA TRADICIJU PRIDAKA

Priskakanje vatre na Svetog Ivana Cvitnjaka

U organizaciji Udruženja građana „Bunjevačka vila”, a nuz podršku Ustanove kulture „Centar za kulturu Bunjevaca”, Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine i Grada Subotice, u Maloj Bosni je održano tradicionalno priskakanje vatre na Svetog Ivana Cvitnjaka. Rič je o starom narodnom običaju kojeg su u UG „Bunjevačka vila” prija više godina počeli opet nigovat, prinosić tradiciju na najmlađe, a to je i dio proslave nacionalnog praznika Bunjevaca – „Dana Dužijance”.

O običajima i virovanjima vezanim za priskakanje vatre divanile su **Nela Ivić** i **Marija Bošnjak** iz UG „Bunjevačka vila”, održana je i radionica izrade vinaca od poljskog cvića, dok je prisutne pozdravila i **Zagorka Panić**, gradska menadžerka.

– Uvijek nam je cilj očuvanje bunjevačke kulture i tradicije i zaštita običaja ko elementa nematerijalne kulturne baštine. Posebno nam je drago što je uklju-

čen velik broj mladi, pogotovo jel su i kadgod u priskakanju vatre najviše učestvovali momci i djevojke. Bila je to jedna od prilika za upoznavanje – divani Nela

Ivić, pridsidnica UG „Bunjevačka vila”, a Marija Bošnjak dodaje:

– Počinju uskoro veliki teški poslovi, na današnji dan žito pristaje rast, počima se puniti zrnno, pa je ovo prilika i da se malo zabavimo. Kadgod se vatra priskalala na salašima, na raskrsnicama, a sad to radimo ovako, u selu. Vatra nosi simboliku života, zaštite, a gar, kad se vatra ugasila, po narodnom virovanju čuva od žuljova, zanoktica...

Zagorka Panić, gradska menadžerka, prinela je pozdrave gradonačelnika Subotice, te dodala.

– Veliki je značaj ove manifestacije, a lokalna samouprava je uvek tu da podrži ovakve akcije kroz koje se čuva tradicija. Na ovakav način se širi kultura, šire se običaji, a značajno je što je i

ovo jedan od programa „Dana Dužijance”.

Mladi iz Male Bosne, ali i iz KUDŽ „Bratstvo” i KUD „Aleksandrovo” rado su se odazvali pozivu da učestvuju u nigovanju tradicije.

– Učestvovala sam rado u priskakanju vatre i u pletenju vinaca. Oni se pletu ko pletenica od poljskog cvića, a vinac štiti, po virovanju od svega što je zlo. Prošle godine sam prvi put učestvovala i bilo mi je zanimljivo. Dobro je da smo i mi mladi uključeni u sve ovo – kaže **Dajana Nađ Heđeši** iz KUDŽ „Bratstvo”, a njezin drugar **Goran Antunović** dodaje:

– Priskakali smo vatru, ovo je sad prvi put da učestvujem i lip je običaj, a radi se za zdravlje i sriću. N.S.

U BKC „LEMEŠKI BUNJEVCI” AKTIVNI TOKOM LITA

Litnje radionice slamarstva

U subotu, 22. juna, u čonopljanskom ataru u organizaciji Bunjevačkog kulturnog centra „Lemeški Bunjevci” održana je prva u nizu slamarski radionice. Zlatasti kolorit u bogatstvu nijansi, od bilo-zlatne sve do zagasitog spektra boja starog zlata, podariće umitniku samo sorta ranog pivarskog ječma, s kojom slamarski umitnici rado stvaraju i savršeno oblikuju zahtivne priplataje.

Kako je pripravljanje materijala jedan od prvi i najvažni zadataka slamarski umitnika, najvažnije je pripoznat pravi momenat za sičenje vlača.

– Ovo je jedan momenat poluzrilog ječma, još malo fali da bude potpuno zrio, onda ga ja počimam ubirati. Jednu manju količinu na svaki četiri do pet dana, po jedan do dva snopića, u zavisnosti od potrebe do samog svršetka žetve. Tim dobijam kolorit boja od svitli, bilo-žuti, tamno-žuti do zlatni boja koje su nam potrebne za slike i radove na kojima radimo – objasnio je sla-

marski učitelj **Stipan Budimčević**.

Izbiranje, sičenje i skupljanje snopića pivarskog ječma bila je jedna od prvi lekcija najmlađi čonopljanski slamara. Nuz slamarskog učitelja, pažljivo su birali i sikli prvo ječmeno vlače.

– Bilo je lipo sakupljati snopiće ječma i tušta sam naučila o tom kako se radi sa slamom. Zdravo je zanimljivo družiti se s ostalim drugarima dok radimo –

kazala je **Martina Dujmović**.

Anja Knežević objasnila je postupak i rad sa slamom:

– Tribalo bi znat isić snopić i onda od tog što smo isikli štogod i napraviti. Kad dođemo kući, očistimo listiće sa žita i pripravit ga za pravljenje cvitića, slika i kruna.

U Etno parku „Stari ribnjak” dica su nastavila radionicu slamarstva. Slamarsvo je umitnost koja se uči od njive, a lipota i doživljaj ravnice ušuškane u fjakere, žita i konje, bila je inspiracija najmlađim slamarima.

Tokom jula i avgusta najmlađi čonopljanski slamari će, nuz svog učitelja Stipana Budimčevića, imati niz litnji radionica kojima će biti pripravljeni ukrasi i perlice za pridstojeću Dužijancu, a najbolji polaznici imaju priliku učestvovati na Slamarsko-likovnoj koloniji „Lemeška jesen 2019”.

Projekat su podržali Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine, Ustanova kulture „Centar za kulturu Bunjevaca”, Grad Sombor, Pokrajinski sekretarijat za kulturu, nacionalne zajednice i odnose s virskim zajednicama i Savez bačkih Bunjevaca.

S. L.

OBILUŽAVANJE 125 GODINA OD ROĐENJA DR JOSIPA ANDRIĆA

Dužijanca u notama

Dužijanca je bunjevački narodni običaj koji je vikovima prinošen s kolina na kolino. S virom u Boga zgotovlja se najvažniji posao u godini – ris. Kad bandaš kaže gazdi da je ris gotov, a gazda mu odgovori – s Božijom pomoći – i pozove sve risare, komšije i rodbinu na dužijancu – počima slavlje svršetka žetve. Kruv spominjemo svaki dan i kroz molitvu „...kruv naš svagdašnji...” Ovaj bunjevački narodni običaj bio je inspiracija za pisanje jedine bunjevačke opere „Dužijanca” kompozitoru **dr Josipu Andriću**. Ove

godine se navršava 125 godina od njegovog rođenja.

Dr Josip Andrić je bio književnik, kompozitor i muzički pisac, rođen u Bukinu, u Bačkoj, 14. marta 1894. godine, al se u djetinstvu s bačom i mačvom priselio u Morović u Srem.

Gimnaziju je završio u Slavonskoj Požegi, pravne nauke u Zagrebu i Pragu, trgovački fakultet na Tehničkoj školi u Pragu i kurs skolastičke filozofije u Innsbuku. Studije prava završio je u Zagrebu, a muziku učio privatno u Slavonskoj Požegi i Pragu. Od 1919 – 1954.

Dr. Josip Andrić

DILA DR JOSIPA ANDRIĆA

Orkerstarska dila: Mala sionska simfonija, 2 simfonijete, 5 uvertira, koncert za tamburu – solo i tamburaški orkestar, 18 simfonijski plesova, oko 180 kompozicija za tamburaški orkestar.

Kamerna: gudački kvartet Bački, klavirski trio, kompozicije za violinu i klavir.

Dramska: Opere: „Dužijanca” (na vlastiti libreto, prva bunjevačka opera, izvedena 1953. u Subotici), „Otmica Šijakinja” (libreto F. Čiraki), 1954. i Rasprešeno kolo (libreto V. Marinović), 1955. Balet Jurjaši, 1953. Muzič-

ka komedija „Na vrbi svirala” (vlastiti libreto, izvedena 1956.)

Vokalna: Kantate: „Fruška gora”, „Kantata o Somboru”, „Šokački svatovi”, „Slavonska berba”, „Bunjevačka kantata” i dr. oko 60 horova, 150 solo pisama, brojne obrade i dr.

Spisi: Ruska opera, 1923. Kako ćemo razumeti muziku, 1939. Slovačka muzika (prva istorija slovačke muzike uopšte), 1944. Škola za tambure, 1953. (prva škola za sve sisteme) i dr.

Sabro oko 2000 narodni pisama.

godine radio je u Zagrebu ko novinar, muzički kritičar i urednik književni izdanja. Za doktora prava promovisan je 28. februara 1920. godine u Zagrebu.

Bio je neumoran i svestran kulturni radnik. U društvu Sv. Jeronima bio je glavni urednik (1921-1946.) pa mu je kroz ruke prošlo 500 razni publikacija. Pokrenio je i uredivo časopise i listove, od koji je najpoznatiji „Obitelj”. Objavio je zbirke pripovijadaka: „Srijemske elegije”, „Dunje ranke”, „Nove brazde”, i romane: „Svega sveta dika”, „Velika ljubav” iz slovačkog života.

Posebno je poznat njegov kompozitorski rad. Za tamburaški orkestar napisao je brojna kola, svite i

rapsodije. Isprva komponuje za tambure, kasnije za različite kamernе i orkestarske sastave. Oslanjao se u prvom redu na forklorne elemente svog rodnog kraja, al je na njega uticao i muzički folklor Lužički Srba, Slovaka i Čeha. Kompozicije su mu radene jednostavnijim izražajnim sredstvima i imaju pretežno popularan karakter.

Najpoznatija je njegova prva bunjevačka opera „Dužijanca” koja je prvi put izvedena u subotičkom Narodnom pozorištu 29. aprila, 1953. godine.

Umro 7. decembra 1967. godine u Zagrebu.

T. B.

ZANIMLJIV TAMBURAŠKI KONCERT ODRŽAN U SOMBORU

„Somborci svome gradu”

U organizaciji Kulturnog centra „Laza Kostić” Sombor, održan je svečani tamburaški koncert pod imenom „Somborci svome gradu”, povodom obilježavanja četvrt vika rada somborskog tamburaškog društva i 35 godina mentorstva Đure Parčetića u podučavanju mladi tamburaša. U programu su učestvovali učenici Muzičke škole „Petar Konjović” Sombor, odsik tambura i etno-odsik, članovi Somborskog tamburaškog društva i vokalni solisti Emil Antunić, Ana Parčetić, Adel Bošnjak i Zvonko Mimi Markovinović.

koji dođu iz znatiželje, pa brzo odustanu, oni koji imaju volju i želju, al ne vežbaje, pa i ti odustanu, a najmanje je oni koji imaju talenat, volju, želju i rade. U stvari, rad je jako bitan – kazao je profesor Đura Parčetić.

Tideset i pet godina mentorskog rada i podučavanja umiču sviranja na tamburaškim instrumentima bogato je iskustvo koje je Đura prino na brojne generacije, pa i prave muzičke familije.

– Ljubav prema tamburi i muzici počela je davno. Majka je zdravo lipo pivala, tata je sviro pomalo gitaru. Tad sam ja počeo

tamburaškim koracima naučio Đura danas su i sami u ulogi muzički pedagoga, prinoseći tamburaške tajne na mlađe generacije. Marko Parčetić, član Somborskog tamburaškog društva i absolvent Akademije umitnosti u Novom Sadu, ukazao je na uticaj i doprinos Đure Parčetića.

– Sve to kako nas je Đura učio, prinosimo danas na naše učenike. Bitno je sve zavoljeti, pa i tamburu ko instrument. Važno je kako predstaviti početniku taj instrument, kako bi se on oma, poslije ti par časova upoznavanja, zaljubio u tamburu. Tu treba bit

pivat nuz pratnju orkestra i zato što se želim tim u budućnosti baviti. Ko dio „Etnuški”, danas ću pivat s njima, jel su one moje bivše kolegice i velika mi je čast što su me pozvale da nastupam sa njima.

Dugogodišnji pridsidnik Somborskog tamburaškog društva Zvonko Markovinović istako je svoje veliko zadovoljstvo što ovaj lip jubilej obilježavaju sve generacije vrhunski tamburaša, al da i nuz to, uspih i kvalitet somborske tambure nije dovoljno pripoznat – somborski tamburaši do danas nemaju svoj prostor!

Zvonko Markovinović, pridsidnik Somborskog tamburaškog društva, za mikrofonom i prof. Đura Parčetić (desno stoji s tamburom)

Tokom svi godina, kroz Đurinu školu tambure prošle su brojne generacije, od prve škole tambure u KUD „Vladimir Nazor”, priko škole tambure u Somborskom tamburaškom društvu, pa sve do prvi generacija klase tambure u Muzičkoj školi „Petar Konjović” u Somboru. Vrstan pedagog, kako kažu njegovi veliki i mali daci, strog i pravičan profesor.

– Oni koji žele naučiti svirati, moraju bit pridani tamburi i moraju to voliti. Uvijek je bilo oni

svirati i onda se to razvilo u profesionalno sviranje, jel od tog i živim. Moja dica su izrazila želju i u školu za muzičare, dvi ćeri su profesori, a uskoro će i sin. Volio bi da svi imaju taj osjećaj, da se popnu na binu, sidnu med nas muzičare pa da čuju kako je to zvuk. Sam utisak je fantastičan kad akustični instrumenti sviraju oko vas – objasnio je kompozitor i tekstopisac tamburaški melodija Emil Antunić.

Kadgodašnji daci koje je prvim

dobar pedagog, da bi učenik zavolio instrument, kako bi kasnije sam uzo vižbat.

Med mladim solistima, nastupili su i bivši i sadašnji daci etno grupa iz somborske Muzičke škole. Ana Parčetić, ko bivša učenica Muzičke škole u Somboru, danas student Muzičke akademije u Novom Sadu, rado se odazvala pozivu za učešće na koncertu.

– Došla sam iz Novog Sada pivat sa Somborskim tamburaškim orkestrom, jel zdravo volim

– Skupimo se povremeno, pokažemo gradu šta radimo, šta imamo. Ponosan sam na svu ovu decu. Ja sam ovde ubedljivo najstariji i drago mi je, to je čvrst dokaz da će tambura opstati i da tambura postoji.

Med mladim tamburašima Somborskog tamburaškog društva zasvirali su i oni najmlađi, učenici Muzičke škole „Petar Konjović”, što je garant očuvanja tamburaške kulture i tradicije naši prostora.

S. L.

SUBOTIČKI TAMBURAŠKI ORKESTAR PRIREDIO JE JEDAN MALO DRUGČIJI KONCERT

Nebo je granica

Gordana Vidaković i Subotički tamburaški orkestar

Pisme „Ti si mi bila u svemu naj“, „Yesterday“, „Tempera“, „New York“, „Mama mia“, „Proud Mary“ i ostale svakako smo navikli čuti, gotovo svakodnevno, na televiziji, radiju, potražimo ji na kanalima „youtube-a“, al se malo ko mož pofalit da ji je čuo nuz pratnju tamburica. Svi oni koji su 3. i 4. juna bili na koncertima u Gradskoj kući, sad mogu kazat da su bogatiji za jedno neobično muzičko iskustvo. Naime, upravo su ove pisme, izmed ostali, bile na repertoaru zanimljivog muzičkog spoja izmed Subotičkog tamburaškog orkestra i vokalne solistkinje Gordane Vidaković.

– Sam koncert je drugačiji po repertoaru koji se izvodi. Tu je pop, rok, pa i džez muzika, što god što nismo svirali. Koliko znam, malo se tamburaški orkestara dosad uvatilo u koštac s takim repertoarom. Sve je to zahtivalo drugačije aranžmane, pristup izvedbi, razlikuje se od svega što smo dosad radili. Drago mi je što je publika bila

oduševljena, nismo mogli završit koncerte, tražili su još, no, sve mora imat kraj. Bila je to samo potvrda da je oprediljenje za ovaki koncert bilo pun pogodak – divani Stipan Jaramazović, umetnički rukovodilac Subotičkog tamburaškog orkestra.

Nije slučajno što je dvodnevni koncert pono upravo naziv „Nebo je granica“. Pokazano je da za tamburaške instrumente granice zapravo i ne postoje.

– Jedan sam od oni koji viruju da su izražajne mogućnosti tambure veće od onog što se dosad mislilo. Mi smo to kroz razne projekte i pokazivali, a evo, ovo je još jedan dokaz. Tambura je za mene ravnopravan instrument sa svima drugima. Ima oni koji to ne žele priznat, pa mi to ovako, iskorakom iz uobičajenog miljea, dokažemo da je to zaista tako. Privatno slušam sve vrste muzike. I, tako, dok sam slušao što god od popa, roka i džeza, čuo sam u sebi kako to svira tamburaški orkestar. To je bio signal.

Cinim rad Gordane Vidaković, znam je još kad je bila dite, lako smo dogovorili saradnju i repertoar i, evo koncerta – nastavio je Jaramazović.

Dok je tamburaškim orkestrom dirigovala Sonja Berta, za vokalno izvođenje pobrinila se Gordana Vidaković, dobro poznata subotičkoj publici. Kako priznaje, tamburaška muzika joj, iako je poznata upravo po rok, pop i džez pravcu, nije strana.

– Moj otac je bio tamburaš, i tako me Stipan poznaje od malih nogu. Lako smo dogovorili saradnju i mislim da smo pripremili nesvakidašnji koncert. Publika još nije čula ove stvari u ovakvom aranžmanu, i uživala je, sigurna sam. Što se mene tiče, bilo je fantastično, Bila sam uzbuđena na sceni. Pevam već 25 godina, ali nikada do sada nisam sa tamburašima pevala muziku kojom se bavim i zaista sam uživala na bini. Sala je bila puna, nisu nam dali da prekinemo, jer, subotička publika,

NAGRADE STIŽU

Subotički tamburaški orkestar je već naviko na nagrade, a nove, ko potvrda dobrog rada, stigle su iz Belgije i Novog Sada.

Tako je i na koncertu u Subotici prvu tačku imo tamburaški kvartar koji je osvojio prvo mesto na festivalu za mlade u Belgiji.

– To nam je posebno drago, jel su kvarteti novost u tamburaškoj muzici, ozbiljno su zaživili tek u 21. viku. Prvo mesto je i potvrda ideje da kvartete treba nigoval. Niko ne mož ni zamislit kako njeva muzika fino zvuči, dok ne čuje – divani Stipan Jaramazović.

Druga nagrada stigla je iz Novog Sada di je održan dvanaesti „Tamburica fest“, a Subotički tamburaški orkestar je osvojio prvo mesto u konkurenciji veliki tamburaški orkestara, med učesnicima iz Srbije, Slovenije, Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Pridstavili su se s repertoarom u kojem su bile numere „Karmenčita“ iz klasičnog repertoara, „Mesečevom sonatom“ Glena Milera iz džez repertoara i „Malim bunjevačkim kolom“ iz tradicionalnog repertoara.

koliko god da kažu da je lenja, poznaje muziku. Sigurna sam da će saradnje između mene i Subotičkog tamburaškog orkestra biti još.

N. S.

ZAKLJUČEN PROJEKAT „SAČUVAJMO STARE ZANATE OD ZABORAVA“

Najmlađi čuvaje tradiciju

Četvrtom radionicom i zajedničkom izložbom zaključen je projekat „Sačuvajmo stare zanate od zaborava“ sproveden tokom ove školske godine u Osnovnoj škuli „Ivan Milutinović“, a podržan od strane Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice. Rad učiteljica **Slađane Marković Štetak** i **Tatjane Stantić Šipoš** s dicom koja uče bunjevački u škuli u Subotici i odljenju u Maloj Bosni, nuz pomoć stariji koji se bave nigovanjom bunjevačke tradicije, ocinjen je odličnim.

– Ono što je obilježilo ovaj projekat su četiri radionice. Radili smo bili šling, bavili se slamarstvom, vidili i probali praviti bunjevačke papuče, a sve je zaključeno bunjevačkim ilima. Po prvi put smo konkurisali s

ovakim projektom, dobili smo podršku, a potom smo projekat i realizovali. Što se pedagoške strane tiče, dicit su se radionice zdravo svidile. Moždar još i ima kući di mame i majke štogod rade od ovi stari zanata, al se većina nji, ko i običaja, zaboravlja. Želili smo da ji pokažemo i zainteresujemo dicit za tradiciju na jedan drugačiji način – divani Slađana Marković Štetak, nosilac projekata.

Projekat je zaključen zanimljivom izložbom, a gosti su na jednom mistu mogli viditi originale i radove dicit.

– Ostavili smo dicit prostora da budu maštovita. Pogotovo se to vidi na papučama koje su pripravili na svoj način. Puštili smo ji da kroz sve radionice izraze svoju kreativnost. Želja svi je da se projekat nastavi, zato ćemo opet konkurisati, a ideja je da se uključi i već broj škula.

I direktor OŠ „Ivan Milutinović“ **Ivan Stipić** smatra da je projekat uspio i da će bit koristan za dicit.

– Prvi put smo konkurisali s jednim ovakim projektom, a suština je bila da se dica upozna je sa osnovama ove, možemo slobodno kazat, umitnosti. Projekat je stigo ko posledica rada s

dicom, odnosno potrebe da dica još više napriduju i da rad bude zanimljiviji. Upravo je u novim školskim programima i trend da postoji projektna nastava, dako da se sve lipo uklopilo. Na radove dicit smo ponosni, jel sve što dica rade, ako se to radi s pažnjom, bude vrhunski – potvrđiva direktor OŠ „Ivan Milutinović“.

Na završnoj svečanosti prisutna je bila i **Kata Kuntić**, pridsidnica Odbora za kulturu u Nacionalnom savitu bunjevačke nacionalne manjine. I ona, takođe, fali rad dicit i nastavnog kadra.

– Drago mi je što sam mogla viditi lipe radove, a posebno mi je drago što su u projekat bila uključena dica koja pohađaje nastavu bunjevačkog. Primetno je i izuzetno zalaganje učiteljica, al i velika podrška direktora i cile škole. Svako triba pozdravit ovake projekte, jel za nji triba dosta volje i posla. Ovo je zaista obiman poso, uključili su se tu i druga naša čeljad koja čuvaje bunjevačku kulturu i tradiciju i na kraju samo možem čestitat, kako na ideji, tako i realizovanom projektu.

Kroz realizaciju projekta su dica zainteresovana za stare zanate, za tradiciju i kulturu, a ostvarena je i bolja interakcija dicit iz Subotice i

Male Bosne, odnosno varoši i sela.

Vesna Sedlak je učenica šestog razred OŠ „Ivan Milutinović“ u Subotici, a po okončanju projekta je prokomentarisala učešće na radionicama.

– Bilo mi je lipo radit kroz ove četiri radionice. Prvo smo radili sa bilim šlingom, tu sam se malo ubola na iglu, a zatim smo radili s bunjevačkim papučama. To mi je bili prilipo, mada sam u pojedinim momentima bila zbunjena kako štogod triba napraviti. Posebno mi je bio zanimljiv rad sa slamom. To mi se sviđa od ranije i baš sam uživala. Nije mi bilo mrsko ni kuvat, jel to i kući radim, a jedva čekam da ovako štogod bude pripravljeno i naredne godine.

Utiske iz odljenja u Maloj Bosni prinosi **Mia Kovačević**, učenica petog razreda.

– Na ovim radionicama smo imali i priliku da se bolje upoznamo sa dicom iz varoši i da se sprijateljimo. Upoznali smo tušta novi drugara, a naučili više o starim zanatima. Najinteresantnije mi je bilo šlingovanje, po prvi put sam imala priliku radit tako štogod, a bilo mi je lipo i kad smo pravili čestitke od slame, papuče, al i kad smo pekli fanke i pogaču. N. S.

PRIBLIŽILI BOGATSTVO TRADICIJE

– Fala učiteljicama koje su me pozvale na časove da držim upoznavanje stari zanata, ne samo bunjevački, ne samo papučoškog. Znamo da su zanatlije izgradile ovu našu Suboticu i pokušavamo približit dicit to bogatstvo, al i bunjevačku tradiciju. Dica su se dobro snašla, a čim im puštite mašti na volju, date im malo elana da štogod naprave, makar to bile papuče od kartona i papira, budu oduševljena. Ovo je sigurno dobar način da dicit privučemo tradiciji, da je zavole i da budu ponosni na nji. Ko zna, moždar kogod od nji postane i novi majstor papučoš – divani **Dejan Kovač**, poznati papučoš koji je bio uključen u rad sa dicom.

ODRŽANA IZLOŽBA RADOVA MLADI AUTORA – KULTURNO NASLIĐE
KROZ MOJ OBJEKTIV

Sačuvali nasliđe na fotografijama

U petak, 21. juna, u prostorijama Fondacije za omladinsku kulturu i stvaralaštvo „Danilo Kiš“, održana je izložba radova mladih autora, fotografija nastali kroz realizaciju projekta „Kulturno nasliđe kroz moj objektiv“. Rič je o projektu realizovanog od strane Zavoda za kulturu vojvođanski Rusina, nuz podršku Fondacije „Novi Sad 2021 - Evropska prestonica kulture“.

U projektu su učestvovali učenici sridnji škola iz Kučeva, Bele Crkve, Subotice, Selenče i Novog Sada i pripadnici su bunjevačke, vlaške, romske, rusinske, srpske i češke zajednice.

Oni su tokom trajanja projekta kao finalni rezultat učešća u dvije interaktivne radionice o značenju kulturnog nasliđa i fotografiji, trajno zabilježili slike iz svoje tradicije i ponudili publiku kao artefakt.

Izložbu je svečano otvorila **Anamarija Ranković**, direktorica Zavoda za kulturu vojvođanski Rusina, a među radovima su bile i fotografije troje mladih iz bunjevačke zajednice u Subotici, **Martine Stupar**, **Denisa Vukmanov Šimokova** i **Maje Rudinske**.

Martina Stupar, Denis Vukmanov Šimokov i Maja Rudinska

par, **Maje Rudinske** i **Denisa Vukmanov Šimokova**.

– Kada vidimo ovu prelepu izložbu koju su pohvalili i mnogi fotografi, moramo biti zadovoljni učinkom. Vidi se da su mladi zaista promišljali o značenju kulturnog nasliđa, da su upoznali jedni druge, ali i svoju kulturu malo dublje. Bili su vrlo spremni za saradnju i vrlo kreativni – istakla je Anamarija Ranković.

I sami autori radova su potvrdili

da im je rad na projektu pomogao da prošire svoja znanja o fotografiji, al i krug prijatelja.

– Naučili smo dosta o tehnici fotografisanja, a nuz to smo stekli velik broj prijatelja koji dolaze iz raznih krajeva Srbije, svako sa svojim osobinama koje nosi iz zajednice. Što se fotografija tiče, ideja mi je bila predstaviti stvari koje smo kadgod koristili i šta ji je to zaminilo danas – otkrio je Denis Vukmanov Šimokov.

Anamarija Ranković

I Martina Stupar očinila je da će joj nova znanja pomoći.

– Kako pohađam novinarsku radionicu „Bocka“, sve ono što sam naučila o fotografisanju će mi sada pomoći kompletnije prikazati dešavanja koje posetim kao novinarka. Tokom rada u okviru projekta pronašla sam inspiraciju u majci koja se bavi i ručnim radovima. Svidelo mi se kako ona radi i pokušala sam da to prinesem kroz fotografije.

Maja Rudinska smatra da se stvari bolje vide kroz foto-aparat i dodaje.

– Kad sam počela s fotografisanjem željela sam skreniti pažnju kako ljudi generalno obrađuju malo pažnje na svoje kulturno nasliđe. Za fotografiju sam se i ranije interesovala, a ovo će mi sada pomoći da one budu još bolje. Takođe, značajno mi je poznanstvo s mladima iz čitave Srbije.

Kako su svi istakli, najzanimljiviji dio radionice predstavljao je praktični rad. Susret sa studijom za fotografisanje i sa profesionalnom opremom, te prikaz kako osvetljenje može uticati na fotografiju i njezino značenje, čini se da je najvećma pobudio želju za fotografisanjem.

N. S.

PROGLAŠENI NAJBOLJI RADOVI NA TRADICIONALNOM KONKURSU

„Bunjevačka lipa rič“

Domaćini i članovi žirija sa nagrađenim učesnicima tradicionalnog projekta „Bunjevačka lipa rič“

U subotu, 8. juna, zvanično su proglašeni najbolji radovi na tradicionalnom literarnom konkursu „Bunjevačka lipa rič“ kojeg sprovodi Bunjevačka matica.

Žiri, u sastavu **Stipan Šarčević**, **Geza Babijanović** i **Jadranka Tikvicki**, biro je najbolje od pristigli poetski i prozni radova, a projekat je vodio jedan od pridavača bunjevačkog jezika **Damir Išpanović**.

Oкупljene je na početku pozdravio **Ivan Sedlak**, počasni pridradnik Bunjevačke matice, koji je tom prilikom divanio o važnosti nigovanja bunjevačkog ko mater-njeg jezika, te da dica i mladi imaju veliku ulogu u očuvanju jezika.

– Bunjevački jezik je jezik našeg naroda, naše prošlosti, naše sadašnjosti i naša budućnost. A naša budućnost su upravo ova dica. Ovaj projekat je podrška izbornom predmetu bunjevačkog, a velika je stvar što smo, nuz objektivne i subjektivne poteškoće ipak uspjeli održati i razviti ovaj projekat. Nadam se da će standardizacija bunjevačkog doneti

nov impuls, da se ovaj projekat dalje razvija – istako je Sedlak.

Išpanović je, takođe, divanio o važnosti ovakog projekata, te da je i ovaj konkurs pravi pokazatelj da se na maternjem jeziku, u ovom slučaju bunjevačkom, mogu napraviti lipe poetski i prozni radovi.

– Na sridini smo projekta, održana je svečana priredba povodom proglašenja najboljih radova med pedesetak radova proze i poezije i isto toliko likovnih radova. Ostaje nam pripremiti zbornik, imamo kvalitetne radove, a biće objavljen na jesen. U vrijeme kad se jezici gube, ovake manifestacije i način na koji se niguje jedan jezik, pogotovo za našu malu zajednicu, su zdravo važni – dodo je Išpanović.

Malo kritike je, u ime žirija, uputio Stipan Šarčević, koji je naglasio da u radovima nedostaje malo više maštovitosti.

– Radovi su kvalitetni, najviše smo oduševljeni radovima najmlađih učesnika. No, vidi se da treba više raditi na mašti. Očekivali smo, iskreno, i više radova, no to

nije olakšalo naš posao, jel smo do dobri izabrali najbolje.

Nagrade su zaslužili: poezija, učenici od prvog do četvrtog razreda: 1. **Emil Ivković Ivandekić**, „Cvit“, 2. razred, OŠ „Vuk Karadžić“ Bajmok, 2. **Lara Šegina**, „Proliće u naninoj bašči“, 3. razred, OŠ „Matija Gubec“ Tavankut, 3. **Nikolina Sedlak**, „Jesen“, 4. razred, OŠ „Sveti Sava“ Subotica; od petog do osmog razreda: 1. **Bojan Francisković** i **Željkan Gabrić**, „Stihovni ričnik“, 7. razred, OŠ „Sečenji Ištvan“, 2. **Dragana Drčić**, „Volila bi“, 6. razred, OŠ „Bosa Miličević“ Novi Žednik, 3. **Željkan Gabrić**, „Mami za 8. mart“, 7. razred, OŠ „Sečenji Ištvan“; proza, učenici od prvog do četvrtog razreda: 1. **Vasilija Đaćić**, „Šta je ljubav“, 4. razred, OŠ „Sveti Sava“, Subotica, 2. **Žana Suknović**, „Proliće u mojoj bašči“, 3. razred, OŠ „Matija Gubec“ Tavankut, 3. **Teodora Vujković**, „Proliće u mojoj bašči“, 1. razred, OŠ „Matija Gubec“ Tavankut; učenici od petog do osmog razreda: 1. **Hermiona Kumer**, „Priateljstvo“, 7. razred,

OŠ „Vuk Karadžić“ Bajmok, 2. **Bojan Francisković**, „Moj Salaš“, 7. razred, OŠ „Sečenji Ištvan“, 3. **Anđela Suturović**, „Didin salaš“, 6. razred OŠ „Matija Gubec“ Tavankut.

Andrea Horvat i Ivan Sedlak

Odlukom žirija specijalnu nagradu dobila je **Andrea Horvat** učenica sedmog razreda OŠ „Bosa Miličević“ iz Novog Žednika, za rad sa imenom „Zaljubljen mala“.

– Tema je neuzvraćena ljubav i koliko se zbog nje može patiti – kratko objašnjava Andrea Horvat.

N. S.

NAJMLAĐI ČLANOVI KUDŽ „BRATSTVO” ODRŽALI KONCERT

Obilježili kraj škulske godine

U subotu, 22. juna, Kulturno-umetničko društvo železničara „Bratstvo” prikazalo je gostima tradicionalni godišnji koncert najmlađi. Kako je to i običaj, kraj škulske godine dono je priliku najmlađim folklorcima „Bratstva” prikazat šta su to naučili u proteklom periodu.

Najmlađima su pomogli i njevi stariji drugari iz izvođačkog ansambla, a svi su se zajedno potrudili prisutnima priredit zanimljivo folklorno veče.

– Moramo bit zadovoljni, jel su svi izvođači pružili svoj maksimum, a po reakciji publike vidimo da je to bilo dobro. Izveli smo trinaest koreografija, a za sat

i četrdeset minuta, po sparnom vrimenu, dobro smo izdržali.

Nije bilo lako izvest trinaest koreografija, al ni uživavat ji po

ovom vrimenu. Radili su „udar- nički” u posljednje dvije nedjelje, a sve je na kraju dobro ispalo. Bila je ovo prilika i da se sakupi dio sridstava za veliko gostovanje u Portugaliji. Snaćemo se za novce koji nedostaju, a mi nastavljamo s pripravljanjem za to putovanje, al i putovanje u Bugarsku, Aranđelovac, pa i Dužijancu – ističe Antuš Romić iz KUDŽ „Bratstvo”.

Dok su se mladi prisvlaćili, oni stariji su davali pravu podršku, a najveći aplauz zaslužili su bunjevačkim igrama.

– Pripravljamo se čitavo drugo polugodište za veliku turneju koja nam slidi, u Bugarskoj i Portugaliji, a nadamo se da će sve proteknit u najboljem redu. Sad smo imali priliku pokazat našim najbližima šta smo naučili i šta ćemo to prikazat na našim turnejama. Ta putovanja su jedna lipota folklor, al je najvažnije to da se mi lipo družimo – kazala je Jovana Vidaković iz izvođačkog ansambla.

Teodora Vuković je jedna od mlađi članica KUDŽ „Bratstvo”.

– Idem na folklor jel mi se sviđa igrat i družiti se. Najviše volim koreografiju „Deca vesela”. Već sam i putovala, bila sam u Valjevu, Smederevskoj Palanci...

N. S.

OBNOVLJEN RAD U BUNJEVAČKOM KULTURNOM CENTRU „TAVANKUT“

Iz početka, s novim snagama

O d osnivanja 1994. godine, do danas, Bunjevački kulturni centar „Tavankut“ imo je perioda uspona i padova. Često se krećalo s novim elanom, a taka situacija je ovaj Centar zadescila i nedavno. Naime, aktivnosti su se smanjile, elana je nestalo, a BKC „Tavankut“ se ponovo našo u nezavidnoj situaciji. Srećom, ponovo je priživio, jer je 3. juna i zvanično došlo do promine rukovodstva.

Velibor Mačković

– Pauza u radu folklorne sekcija bila je zvanično misec dana, nezvanično nekoliko miseci. Staro rukovodstvo više nije moglo

PORODIČNA ATMOSFERA

Velibor Mačković ističe da će on i njegove kolege dat sve od sebe da BKC „Tavankut“ u što većoj miri omasovi rad.

– Zasad ne planiramo uvođenje članarina. Pozivamo se članove, bivše i buduće, sve zainteresovane da nam se pridruže, da u jednoj porodičnoj atmosferi spremimo ducu i mlade za druženje i nastupe. Ideja je da godinu zaključimo završnim koncertom.

funkcionisat, ni priko projekata ni članarina. Nije ovo bilo priuzimanje funkcije, priskočili smo u pomoć. Želja je da se BKC „Tavankut“ ne ugasi, jel bi to bio naredni korak, a mi smo, eto, spremni još jedared krenit iz početka – divani Velibor Mačković, nov pridsidnik BKC „Tavankut“, i naglašava:

– I u ranijem periodu bilo je prikida u radu, uspona i padova, promina sistema, režima... Dosad smo uspijivali vratit se i po ko zna koji put krećemo od nule da nastavimo sa tradicijom nigo- vanja bunjevački običaja i igara.

Prva proba je i otkrila šta će bit najveći problem – posli perioda brez rada, broj članova, pogotovo mladi, izuzetno se smanjio.

– Nadam se da ćemo obnovit članstvo u mlađim grupama, da će bit tridesetak dice. Sa starijim je situacija malo bolja, vrtiče se niki od stari igrača, pa će bit dvadesetak folkloraca na početku. Radimo već na realizaciji projekata i aktivnosti. Za 19. jul je zakazan „Festival kruva“, a 14.

i 15. avgusta je centralna proslava „Dužijance“ di ćemo imat Tavankučane za bandaša i bandašicu. To su velike obaveze, al ćemo se potruditi da se spremimo najbolje što možemo. Što se omasovljenja tiče, to jeste zadatak. Nalazimo se u selu, broj dice je sve manji, nisu svi zainteresovani za folklor, a nismo ni jedini koji se tim bave. Uz moju upornost i svi iz Upravnog odbora možemo zajedno štogod napraviti. Mislim da će rezultati uskoro bit vidljivi.

Stara tema, odnosno stari problem su prostorije. Folklorne probe se održavaju u starim prostorijama, u Ulici Matka Vukovića.

– Nije da kukamo, al je situacija katastrofalna. Vodimo se na adresi na kojoj nemamo ugovor, prostorije „Bunjevke“ su u našem zakupu, režije nisu male, al je stanje loše. Nemoguće je sad vodit probe, a tek će bit kad dode zima. Taj prostor se ne mož ni zagrijat. Biće sigurno nezgodno, al ćemo se potruditi nać kako rišenje što prija.

Folkloru nema brez nošnje, a kako ističe Mačković, mame i majke su velika pomoć. Bili šling se pere, svile se nose napolje na provitranje.

– Narodna nošnja je jedno blago, bila je u lošem stanju, a ne smimo dozvoliti da propadne – naglasio je Mačković.

Sreća je da još uvijek ima dice koja vole folklor, a ako se s njima bude dobro radilo, glas o tom će se brzo pronet selom. Nadaju se tom i male folklorošice Žana Suknović i Mia Skenderović.

– Idem na folklor već tri godine i zdravo mi se sviđa. Posli male pauze smo ponovo počeli s probama, vidim biće i novi koreografija, pa će sve bit zanimljivije. Volila bi da nas bude više, pa se nadam da će se novi drugari uskoro priključiti – divani Žana, a Mia nastavlja:

– Volim folklor, volim oblaćit nošnju i nastupe, pogotovo kad digod putujemo. Sve su to lipote folkloru!

N. S.

UG „BUNJEVAČKO KOLO” NASTAVILO SA TRADICIONALNIM OKUPLJANJOM

Svetoantunski susriti u Gradini

U nedilju, 9. juna, vikend prid Svetog Antuna, na salašu **Ivana Bošnjaka**, a u organizaciji UG „Bunjevačko kolo” iz Sombora, održana je dvanajsta Slikarsko-slamarska kolonija. Okupila je velik broj izuzetni slikara, prijatelja i članova UG „Bunjevačko kolo”.

Na koloniji su učestvovali slikari iz Subotice **Đuro Maravić**, **Ivan Šarčević**, ko i **Šandor Turzai** iz Čantavira i **Vlada Lukić** iz Novog Sada, koji su prvi put gostovali na Svetoantunskoj slikarskoj koloniji. Prisutni su bili i afirmisani somborski umitnici **Milan Radaković**, **Mina Ševo**, **Boris Vuković** i **Sr-**

dan Bulat. Na koloniji su učestvovali i slammarke, članice UG „Bunjevačko kolo”, **Marija Maričić**, **Cecilija Tomić**, **Ilonka Bogišić**, **Irena Vuković**, **Sofija Stojanović**, **Milica Kohut**, **Đurđina Graovac**, **Sofija Kekezović**, **Zora Cvetičanin** i **Ksenija Vuković**, a gošća bila jedna od utemeljivača slamarske umitnosti **Ivana Dulić** iz Subotice, ko i **Olga Kiš** i **Ana Kopilović** iz Subotice.

U sklopu programa glumci dramske sekcije UG „Bunjevačko kolo” su održali probu u prirodi i na taj način se pripravili za premi-

jeru pozorišnog komada „Ča Grigine huncutarije”.

Takođe, nuz Dom u Gradini, na salašu „Agro Ravangrad” održani su već tradicionalni, 8. po redu, „Svetoantunski salašarski sportski susriti”. Ko i prijašnji godina, održan je fudbalski turnir salašarski ekipa iz okoline Sombora. Učes-

tvovali su timovi iz Nenadića, s Bezdanskog puta, iz Lenije, Lugu-meraca i Gradine. Održano je i „Otvoreno salašarsko prvenstvo u šahu”, a posli proglašenja pobidnika održana je tradicionalna užna nuz poruku: „Vidimo se ponovo u Gradini, dogodine prid Svetog Antuna”.

B. N.

KROZ ŽIVOT BUNJEVACA

Lito na salašu

Danas lito vežemo za godišnje odmore, pauze od posla... Međutim, lito na salašu je sve samo ne odmor i pauza od posla.

Dužijanca za risare

Jul močvaran svačemu je kvaran, tako su naši stari kadgod kazivali. Kad su naši prici došli u ove krajeve, počeli su obrađivati malo više zemlje, sijati žito, a sijali su ga baš samo čerez kruva. A kadgod se računalo da za kruč triba dva i po metra žita, za odraslu čeljad, a za dčicu upolak manje.

Ako je bilo tušta kiše u julu, žito je malo isključalo, još nekošeno, a mokro se nije moglo kositi. Znalo se trevit da zakisnu krstine, pa su ji morali razvuć da se žito suši, ne prođe malo vrijeme kad odjedared udari opet iznenada kiša, pa daj brže-bolje sadivaj krstine ponovo. Ris je kadgod bio zdravo težak i cinjen poso, važno je bilo da se zaradi žito u risu, jel vršidbi, za godišnji kruč za svoju čeljad. Znali su i iz grada izać kojikaki zaposleni u vršidbu, jel bi tako zaradili žito za kruč.

Kad se završi ris, zafali se Bogu za kruč od novog žita, pa se i malo proslavi. Sastavili bi velike astale u ladovini ispod drača el brista, pa su svi zajedno uživali. Gazda, gazdarica, dica, bireši i sluškinje, risari i risaruše. Prvo su svi naglas izmolili očenaš, a posli je gazda nazdravio s rakijom. Užna je bila slična svake godine, kokošija čorba, meso iz čorbe, sos od višanja, paprikaš i salata od krastavaca. Zatim pogača s makom, višnjama i sa sirom. I oni koji su imali po malo žita, skupe se dvoji-troji, pa su proslavili svršetak risa slično ko i oni kod gazda. Ovako se slavile dužijance na bunjevačkim salašima i prinisile na mladi naraštaj koji dolazi. Ove dužijance nisu imale tačan datum, već su se slavile kad se žito pokosi.

Drugi svitski rat je dono velike promine, od veliki bogataša je oduzeta zemlja pa je podijeljena sirotinji, onda više nije bilo tako veliki gazda, a ni brezzemljaša. Onda su se ove dužijance počele gubiti i nestajati. Taj lipi običaj zafale Bogu za kruč, bio je od velike kulturne vrijednosti, što je ocinio i svećenik

Blaško Rajić. Da bi se sačuvala od zaborava i još više ulipšala, dužijanca je uvedena u crkvene svečanosti. Crkve u okolnim mistima slavile su dužijancu u svojim crkvama, a u Subotici se slavila 15. avgusta. Te dužijance su bile slične ovi današnjim, bandaš u odilu, bandašica u bilom ruvu, a risari i risaruše u narodnoj nošnji nakićeni perlicama od žita.

Vršidba mašinom

Kad prođe ris čeljad su se malo odmorili koji dan pa su vozili žito u kamare. Vozili su na zaprežni kolima i sadivali kod salaša u kamare. Obično su komšije mobovale, pa da što prija završe kamaru da ne bi slučajno naišla kiša, pa da zakisnu nezavršene kamare, jel kadgod nije bilo ti veliki najlonski ponjava da se kamare prikriju. Ako kamara slučajno zakisne, morala se razvaliti, da se snoplje žita suši. Kod kamare su nalili dva velika bureta vode, ako bi se slučajno zapalila, da se oma mož polivat vodom.

Kad se žito sadije u kamare čekalo se da dođe mašina vršilica vrć žito. Prvo se ovrlo kod gazde od mašine, pa redom od salaša do salaša.

Kazan je vuko mašinu, a za njom bodu, di je stajo kojikaki alat za kazan i mašinu i bućuri s ruvom, što su čeljad ponela da se mogu prisvuć, jel kući su išli samo subotom uveće, jel nediljom se nije vrlo.

Na vršalici je radilo od 20-25 čeljadi, to je bio težak poso pa su to radili mladi i jaki muškarc i žene, ženski poso je bio lakši, pa se ženama manje plaćalo. Gazda od mašine je bio glavni. On je vodio brigu o mašini i o poslu, da sve bude kako triba. Mažar je džakove žita mirio na maži. Snoplje su s kamare vilama bacali snopove žita na kaslu. Ranjač je stojo u udubljenju kaskle, a dobošarka je dodavala snoplje žita, s vlačom okrenute doli, a s nožom je rasikla uže, a ranjač ga je spušto u bubanj. Koljari su na ko-

lju nosili slamu na kamaru, koju je sadivo kazalaš. Plivu, sitnu i krupnu, grabile su i nosile plivarke. Na vršalici je radilo više čeljadi, jel su to bili teški poslovi, pa su se minjali, a svaki je znao šta će raditi kad bidne smina.

Mašina se nije zaustavljala, samo kad se užnalo. U ladu, malo dalje od guvna, bilo je mista za pušenje, tamo su se malo odmarali i napili ladne vode, dok ponovo ne bude smina posla. Radilo se od vida do vida, jel, kad se počne smrčivati, nise moglo raditi. Alkoholno piće se nije smilo pit dok se vrlo na mašini, a spavalo se na slami na guvnu.

Ko je imo više žita ostavljao bi ga na tavan, da se ima za kruč još za jednu godinu, ako ne rodi, el ga slučajno potuće led. Naši stari su znali pripovijdati o sušnim i gladnim godinama, pa kako su priživljavali.

(Ne)cinjen kruč

Kadgod su naše domaćice same pekale kruč u parasničkim pećima jedared nediljno, a oni u varoši koji nisu imali parasničke peći, oni su zakuvano tisto nosili kod pekara, a on je u velikoj peći ispekao lipe velike somune kruva. Na tisto je metnio ciduljicu da zna čiji je kruč, a oni su pekaru platili za uslugu pečenja.

Sad se prominilo i iznapridovalo na bolje, veliki kombaji „džondiri“ i drugi krstare njivama, pa pokose i ovršu žito zajedno, imaje klimu, pa se čovik ni ne oznoji ni ne upraši. To žito se oma proda s njive, niko ga ne ostavlja na tavan, a kruč se gotov kupuje čile godine. No, ovaj kruč nije ni blizo onog domaćeg, kadgodašnjeg kruva. Sad se lakše dolazi do žita, pa se zato ni ne poštiva ko kadgod, pa ni kruč. Mož se viditi po čitava vekna kruva, bačena na smeće s ostalim dubretom. Sad, jel ga ima tušta, jel je zdravo jeftin? A kadgod nije bilo tako.

A. V. K.

MALA BOSNA

Pustara Mala Bosna se nalazi na osam kilometri od Subotice, prvi put se spominje 1880. godine pa nadalje. Malu Bosnu su osnovali ratnici za vrijeme okupacije Bosne i Hercegovine od strane Austrougarske. U to vrijeme mnogi Subotičani bili su određeni i prinuđeni ić na rad sa svojim kolima i konjima. To su bili zdravo teški i naporni radovi, pa su bogataši siromašne ljude pogadali da idu raditi misto nji. Dali su njim konje i kola, pa kad odrade određen poso dođu kući, a gazda njim da konje i kola.

Tušta siromašni ljudi je pošlo raditi, a kad su se vratili prodavali su konje i kola pa su pravili kuće sebi nuz put, koji je u to davno vrijeme bio dosta loš od nikog grubog kamenja, a bio je spojen put Subotica – Sombor. Prve kuće su pravili ti radnici Bosne i Hercegovine pa su naselje prozvali Mala Bosna. Kuće su pravili s obadvi strane puta. Pravili su ji od nabijene zemlje, a pokrivali trskom

koja se mogla nakositi u dolu. Kuće su bile male s malim pendžerima. To je bilo posli 1880. godine, a prija tog se nigdi ni u kaki spisima ni ne spominje. Posli su i drugi seljaci pravili kuće koje su u to vrijeme sve bile slične.

Kad se selo malo povećalo, napravljena je i osnovna škula koja je bila ista ko kuće, napravljena od nabijene zemlje, a zvala se „Borna Vidaković“. U to vrijeme nije bilo auta ni autobusa, pa su ljudi išli zaprežni kolima i pišće.

Kasnije je napravljena i katolička crkva, malo dalje od sela, iduć od Subotice na Duličevom brigu, koja i danas postoji, malo je obnovljena i popravljen. Posli Drugog svitskog rata selo se povećalo i obnavljano je. Napravljen je Dom kulture, di su se održavale zabave za mlade. Sprovedena je i električna energija, put asfaltiran pa redovno saobraćaje autobusi Subotica, Bajmok, Sombor. Sad se Mala Bosna povećala, jel su salašari dolazili i pravili kuće u Maloj Bosni.

Sveci koji se spominjemo

Ujulu nema ni jedan zapovidan svetac da se slavi priko nedilje, samo ima oni manji svetaca, na koje se moglo radit. Sveti Toma apostol je 3. jula. Tomu zovemo nevorni zato što nije virovo da je Isus uskrsnio, dok nije metnio prst na Isusove rane. A Isus mu je onda kazo: „Blago tebi Tomo, koji si vidio pa viruješ, al blaženi oni koji nisu vidili pa viruju”. To nam svidoci da apostoli nisu bili lakovirni, oni su virovali samo u pravu istinu o uskrsnom Isusu. Tomo je pripovido evanđelje i u Indiji, pa je tamo umro ko mučenik.

Konstantin je petog jula. On je dobio redovničko ime Ćiril, a brat mu Metod. Rođeni u Grčkoj u Solunu, sastavili su slovinsko pismo za slovinski jezik, ćirilicu. Privodili su svete knjige i Bibliju. Zaradili su veliko poštivanje od slovenskog naroda i postali priznati književnici. Ćiril je umro u Rimu 869. godine. Metod je bio nadbiskup u Panoniji, a umro je 885. godine u Sremskoj Mitrovici. Papa Ivan Pavao II proglasio ji je zaštitnicima Evrope.

Sveti Ilija prorok je dvadesetog jula, na taj dan su se blagoslovile ilinske sviće, koje su naši stari palili kad naiđe veliko nevrima i jaka grmljavina. On je bio pomoćnik sirotinje i branitelj pravde na slavu Božiju. Zbog čistog i svetog

života Bog ga je tilom i dušom u oganj i munji uzo na nebo, zaštitnik je od munje i groma.

Marija Magdalena je 22. jula. Bila je iz Betanije, sestra Lazara kojeg je Isus uskrsnio iz mrtvi. Bila je grišnica, al se obratila i nije više grišila do kraja života. Očla je u Marselj i živila sveti pokornički život. Sveti Jakov je 25. jula, a on je brat svetog Jovana evanđeliste. Sveti Joakim i Ana su 26. jula, oni su roditelji Blažene Dvice Marije koja je rodila Isusa Krista spasitelja sviata. Marija je izmoljeno dite, pa su je sveto i pobožno u viri odranili. Svetoj Ani se mole roditelji za svoju dicu, da Sveta Ana isprosi milost od Boga, za zdravlje, sriću i da ji čuva od zla ode na zemlji. Na svetu Anu se održavaju proštenja i mise po crkvama i kapelicama, koje su njoj posvećene.

Ignjacie Lojolski je 31. jula. Bio je iz plemićke porodice, prija obraćanja bio je vitez litalica, a posli je živio pokornički život. U jednoj knjigi je napisao svoje duhovno iskustvo.

A. V. K.

BUNJEVAČKA ZDILA

Čorbe i mesa

Litnja čorba od karfiola

1kg karfiola
1 peršin
1 šargaripa
1 krumpir
1 kašika vegete
1 jaje
1 kašika pavlake
polak limuna
1 kašika ulja

Karfiol od otprilike jedne kile oprat, izlomiti na cvatove, peršin, šargaripu i krumpir očistiti i isić na kockice. Metnit na šporet da se kuva u 3 litre vode, dodat ulje i vegetu.

U zdili razmutiti jaje, pavlaku i sok od limuna. Kad se povrće skuva, soliti čorbu priko mišavine, promišati i iznet na astal.

Pileće šnicle s prazilukom

2 pileća bila mesa
2 praziluka
2 kašike masti
2 kašike brašna
1 kašika vegete
malo papra u zrnju
lovorov list
deci i po vina i toliko vode

Meso isić na šnicle, pa uvaljat u brašno i na šporet propržiti sa oba dva strane da malo porumeni. Svaku šniclu posut vegetom i poslagati u tepciju.

Na masnoći di se pržile šnicle prodinstat isickan praziluk, pa i njega s masnoćom pomećati izmed mesa, dodat lovor i papar, naliť vodu i vino, pokrit folijom i peć na laganoj vatri dok meso ne omekša.

Torta s voćom

4 jajeta
10 deka margarina
10 deka šećera
1 vanilin šećer
2 kašike samliveni ora
1 kašika kakaa
4 kašike oštrog brašna
polak praška za pecivo

Žumanjce umutiti sa šećerom i margarinom, dodat orase, kakao, vanilin šećer, brašno i prašak za pecivo i snig od biljanaca.

Sve dobro i zajedno pomišati pa saliti u okrugli kalup. Kalup prije tog triba da je namazan, a triba ga posli brašnom posut, pa sve metnit u peć. Odozgor metnit voće.

A. V. K.

USPIŠAN PROJEKAT DRAMSKE SEKCIJE UG „BUNJEVAČKO KOLO”

Bunjevačke huncutarije

Nakon višegodišnje ideje da se ponovo pokrene rad Dramske sekcije u Udruženju građana „Bunjevačko kolo”, nuz saradnju sa GKUD „Ravangrad” iz Sombora, te nakon višemesečnog rada, prid publikom u Narodnom pozorištu u Somboru premijerno je izvedena priredba „Ča Grgine huncutarije”. Priredba je izvedena na bunjevačkom jeziku, po tekstu Đure Franciskovića, a u režiji Nenada Zubovića.

Nenad Zubović je, nuz to što je bio režiser, bio i glumac u priredbi. Istako je da je priredba rađena u skromnim uslovima, kako je to i običaj kod amaterskih projekata, te je dodo:

– Imali smo probe čak i u kafani, jer se prvi čin upravo i odigrava u kafani. Glumačka ekipa broji oko petnaestak članova sa inspicijentom i pomoćnim osobljem. Uglavnom su to glumci amateri, a nadam se da će zadovoljiti kriterijume i malo ozbiljnih amatera.

Inače, ovo nije prvi put da su se u „Bunjevačkom kolu” latili teksta Đure Franciskovića. Priredba koja

divani o ljubavi dvoje mladi koji nemaju podršku mladog bače, jel momak baš i nije „prilika” po imanju, prvi put je izvedena priredba sedamnaest godina.

– Pre više od deset godina igrao sam u ovoj priredbi. Tada smo imali ozbiljne igrače koji su iza sebe imali desetak priredbi.

To je zaostavština KUD „Nikola Predojević” koji su bili petostruki prvaci Srbije. I kada su se ujedinili u KUD „Ravangrad”, rodila se ideja da se sa „Bunjevačkim kolom” napravi neka sekcija koja nije folklorna. Mi, iz „Ravangrada”, obećali smo „Bunjevačkom kolu” da ćemo učiniti sve što je potrebno i da će biti na raspolaganju naš pevački i igrački kadar. Malo je bio

problem što je priredba na bunjevačkom, pa smo svi učili bunjevački, a kako ima dosta reči i izraza koje malo ko od nas je čuo, imali smo jednog starijeg čiku koji nas je ispravljao i pomagao kod izgovora, tako da je to ispalo simpatično – ispričao je režiser Nenad Zubović.

Pažnju publike privuklo je i glavni „negativac”, gazda Bruno. Njega je virno gledaocima prino Vladislav Vlaškalić. Kako kaže, njemu uloga negativca nije strana.

– Ovim se bavim malo duže i opet igram negativca, kao i obično. U svojoj karijeri, ovoj amaterskoj, dugoj četrdeset godina, nikad nisam igrao pozitivca, tako da i sad igram ciciju, mada me na kraju ipak slome. Volim da se družim i uvek mi je zanimljivo, posebno u današnje vreme kada smo puni posla, briga i problema, onda se ovako skupimo i sve zaboravimo.

U ulozi Amalke Prčić zaigrala je i Aleksandra Medurić Kalčan

ko fina, tiha mati koja pokušava metnit sve na svoje mesto.

– Bilo je lipo igrati ovu priredbu, jel to je u stvari priredba koja je izvedena priredba niki sedamnaest godina, prvi put ode, u Somboru, u nikom drugom sastavu. Priredba je u stvari bila sićanje na jednu staru priredbu „Prosidba divojačka”, a to je pozorišni komad koji je piso moj dida. Na žalost, mnogi ljudi iz tog sastava više nisu s nama. Sad se nikako pružila prilika da mi uradimo ovu priredbu i nastavimo tradiciju druženja i ponovo glumački zaigramo. Planovi „Bunjevačkog kola” jesu da igramo svudak di nas pozovu i čini mi se da nam je želja da nastavimo i s kakom drugom priredbom.

Na kraju, koju rič o priredbi kazo je i Dušan Esapović, el ča Grgo. Njegova huncutarija je osnova čitave pripovetke koja je stala u jedno zanimljivo veče.

– Upoznao sam Vladu Vlaškalića baš kod njega u kafani. Došao sam sasvim slučajno, neobavezno na piće i kroz priču mi je sopštio kako glumi ko amaterski glumac i da im fali glumaca za ovu priredbu. Pozvao me na probu, doduše nisam odma dobio glavnu ulogu, dobio sam ulogu pandura, ali već na drugoj probi reditelj mi je bacio tekst i rekao „Čestitam dobio si ča Grgu”. Što se tiče iskustva, nisam radio ovakve priredbe, nego kolaže i običaje u folkloru. Prvi put se susrećem s ovim za razliku od istalih, ali se nadam da sam uspeo da savladam ovako zahtevnu ulogu.

Pokrovitelj priredbe je Pokrajinski sekretarijat za kulturu, javno informisanje i odnose s virskim zajednicama.

S. L.

PRIDSTAVA „ČA GRGINA HUNCUTARIJA” IMALA I PRVO GOSTOVANJE

Prikazali se i u Subotici

Nakon premijere u Somboru, predstavu „Ča Grgine huncutarije” imali su priliku viditi i Subotičani. Članovi dramske sekcije UG „Bunjevačko kolo” i GKUD „Ravangrad” iz Sombora potrudili su se još jedared prikazati poznat komad o kadgodašnjem životu, ali s univerzalnom temom koja se može prislikati i na današnje vrime. Dosta smijanja, zanimljivi dijalozi po tekstu **Đure Francićkovića** i režiji **Nenada Zubovića**, u izvedbi mahom amatera dobili su, na kraju, i zaslužene aplauze.

– Prilikom premijere na mene je poseban utisak ostavila atmosfera u pozorištu u Somboru, a kako se ljudi interesuju, neki nisu ni uspjeli da nabave karte, siguran sam da će biti i reprize. Imali smo i divnu atmosferu u ekipi, a planiramo još jednu predstavu – otkriva **Dušan Esapović**, el ča Grgu u predstavi.

je igrala snašu u jednom sličnom tekstu, a predstavu je režirao i u njoj glumio dida **Aleksandre Kalčan**. Tako je ispalo da smo

većina je po prvi put na sceni. Tako je bilo i u mom slučaju, bila je to novost u mojem životu, a utisci su interesantni. Aplauz publike ne može ništa zaminiti.

Saznajemo da već postoje dogovori za nova gostovanja. Predstava će prvo gostovati u Čonoplji, dogovara se termin za gostovanje u Mađarskoj, a postoje i naznake poziva na festivale.

– Nije nam cilj da osvajamo kakve amaterske nagrade, ali ćemo rado otići da nas pozovu, da prikazemo sve ono što smo dosad radili. Biće tu, siguran sam, malo muke oko usklađivanja s vremenom, jer svi mi imamo naše poslove kojima se bavimo – dodaje **Bošnjak**.

Dok su trajale posljednje pripreme pred izlazak na scenu, primjećivamo užurbanu **Nevenu Brdarić**. Ona nije obučena za nastup, ali aktivno učestvuje u svemu.

– Pomoćnik sam u svemu što treba, od pravljenja plakata, promocije, zvanja publike, priprava

ljanja scene, oblačenja glumaca... Atmosfera je zdravo dobra, baš mi se sviđa. Dosad sam u „Kolu” učestvovala rado u „Duzionici”, volim nositi nošnju, u kakim tribinama, a sigurna sam da ću se priključiti aktivnije i dramskoj sekciji.

Predstava je rađena na bunjevačkom jeziku, a to je bila obaveza više za najmlađeg glumca **Filipa Računicu**.

– Prvi put sam glumio na ikavici, bilo mi je malo teže da se prilagodim. Prvo sam ubacivao „i” umjesto svakog „e”, a posle sam se navikao. Imao sam i ranije glumačkih iskustava, bile su to predstave za decu i mlade, a bilo je zanimljivo raditi sa ovakvom ekipom.

Aplauz subotičke publike koji je uslijedio na kraju sigurno je potvrda da ovakvi projekti treba i u budućnosti, kako od dramske sekcije UG „Bunjevačko kolo”, tako i od ostalih udruženja.

N. S.

Prilikom da se oprobao ko glumac dobio je i **Aleksandar Bošnjak**, inače i podpridsidnik UG „Bunjevačko kolo”.

– U posljednje 2-3 godine imamo na umu obnovu dramske sekcije. Inače, naša prva dramska sekcija datira još iz dvadesetih godina prošlog vijeka. Moja majka

nas dvoje, stotinjak godina kasnije, bili u sličnoj predstavi. Na to sam posebno ponosan, to je, na neki način, vraćanje duga našim prcima – divani **Bošnjak**, pa nastavlja:

– Okupili smo se u novembru, nije bilo lako, jer većina nas bez iskustva na ovom polju,

KRUMPIROV MOLJAC U NAŠIM PROIZVODNIM USLOVIMA

Štetočina ista širom sveta

Krumpirov moljac *Phthorimea operculella* (Zeller) (Lepidoptera: Gelechiidae) spada u najznačajnije štetočine u proizvodnji krumpira. Ovo je štetočina koja dominantno pravi štete na biljkama iz familije Solanaceae. Pored krumpira štetočina je i paradajke, plavog patlidžana i duvana. Regstruje se i na korovima iz familije Solanaceae - *Solanum nigrum*.

Ova štetočina je kosmopolitska vrsta i poznata je kao važna štetočina širom sveta, dok posebne probleme prouzrokuje u toplijim proizvodnim regionima. Visoka moć reprodukcije, specifičnost proizvodnje krumpira, odnosno krtola ispod površine zemlje, način napada i visoka štetnost larvi pojačava značaj ove štetočine i otežava mere kontrole.

Krumpirov moljac štete nanosi usivima krumpira tokom vegetacije u polju, ali u povoljnim uslovima skladišta nastavlja svoj razvoj i povećava štete na krtolama. U toku vegetacije leptiri polažu jaja na lišće krumpira, piljenjem larvi stvaraju se mine na lišću i hodnici u stabljici. Štete na listovima dovode do propadanja i privremenog starenja nadzemnog dela biljaka. Najveće štete, krumpirov moljac pravi na krtolama.

Pri kraju vegetacije, u slučaju urušavanja bankova i ogoljavanja krtola, leptiri na nji neometano polažu jaja. Na parcelama na kojima izostaje doziranje zalivanja, stvaraju se na kraju vegetacije pukotine kroz koje prolaze leptiri privučeni mirisom krtola. Jaja se polažu oko biljaka na zemlju, stabljiku, na i u okca. Ispiljene larve se ubušuju i prave hodnike, galerije kroz napadnute krtole. One zdravo brzo podležu napadu patogena i propadaju. U proizvodnji simena, ošteće-

nja na okcima dovode do smanjenja klijavosti krtola u narednoj sezoni.

U toku vađenja krumpira može se desiti da simptomi na niskim krtolama nisu vidljivi i da se ovake krtole unesu u skladište. U slučaju neregulisanja temperatura u skladištima, ove krtole predstavljaju rezervoar za dalje razviće štetočine i propadanje.

Biologija krumpirovog moljca

Krumpirov moljac ima 4 razvojna stadijuma: odrasli leptir (adult), jaje, larva i lutka. Donji prag razvoja je 10 °C, dok gornji prag razvoja nije definisan. Razvija više generacija godišnje. Ukoliko se unese s krtolama u skladište bez regulisane temperature, nastavlja svoj razvoj i može razviti još 2 – 3 generacije. Optimalna temperatura za razvoj krumpirovog moljca je 28 °C, ali neometano se razvija i na temperaturama između 15 °C i 40 °C. Razvoj krumpirovog moljca je u visokoj zavisnosti od temperature. Povećanjem temperatura, povećavaju se dnevni doprinosi, smanjiva se potrebno vreme za razvoj svakog stadijuma i omogućava razvoj većeg broja generacija. Ova štetočina prizimljava u stadijumu lutke u zemljištu ili u ostacima krtola na njivi.

Monitoring krumpirovog moljca

Monitoring krumpirovog moljca u okviru rada prognosno izvištajne službe, sprovodi se pomoću feromonskih klopki (RAG) i vizuelnim prigledima biljaka u polju i u skladištu. Postavljanjem automatski meteorološki stanica (AMS) na parcelama s visokim brojem registrovanih imaga, moguće je povezati razvoj s uslovima i definisati fenološki model za ovu štetočinu.

Mere zaštite

1. Za sitvu krompira koristiti isključivo zdrave, neoštećene krtole.
2. Na područjima s visokim potencijalom štetočine, vreme sitve/sadnje krumpira pomeriti ranije i sa sortama kraće vegetacije.
3. Sadnja krtola treba biti na dubini 10 – 15 cm kako bi se smanjila mogućnost da ženke polože jaja na krtole tokom vegetacije.
4. Krtole treba zaštititi i formiranjem bankova koji se moraju održavati cile sezone.
5. Odgovarajuće navodnjavanje tokom vegetacije doprinese održavanju kompaktnosti bankova i sprječava stvaranje pukotina u njima.
6. Stalan monitoring pojave, brojnosti i razvoja krompirovog moljca. Pojava i nivo populacije prati se postavljanjem feromonskih klopki od strane prognosno izvištajne službe, dok se polaganje jaja, piljenje i razvoj larvi prati vizuelnim osmatranjem na samoj parceli od strane proizvođača.
7. Ukoliko se registruje polaganje jaja na listovima, pridruženim merama hemijske zaštite, primenom insekticida ovicidno-larvicidnog ili larvicidnog delovanja.
8. Ukoliko je broj odraslih jedinki na feromonskim klopnama visok u momentu promene boje cime i njenog sušenja, sprovesti mere kontrole primenom insekticida. S obzirom na to da ženka, ukoliko ne dođe do krtole, polaže jaja vrlo blizu, na zemlju i oko biljke, primeniti preparat ovicidno-larvicidnog delovanja. Tretman se mora još jedared ponoviti poslije 8 –

10 dana zbog dužine razvoja larvi. Ukoliko se nastavi vađenje adulta na feromonskim klopnama, nastaviti s još jednom primenom insekticida larvicidnog delovanja.

9. Najveće štete nastaju na kraju vegetacije i kod vađenja krumpira. Podesiti vreme vađenja krumpira. Odloženo vađenje doprinosi povećanju šteta.

10. Vađenje se mora uskladiti s mogućnošću sklanjanja krtola s njive. Krtole nikako ne ostavljati preko noći na parceli jer može doći do polaganja jaja na krtole koje će se uneti u skladišni prostor.

11. Krumpirov moljac prizimljava u stadijumu lutke u krtolama, koje i sasušanim ostacima cime na parceli. Ove lutke će omogućiti izletanje leptira u novoj sezoni i nove štete po usiv. Ostaci cime koje i priostale krtole poslije vađenja se moraju uništiti spaljivanjem.

12. Krumpir se mora ometa skladištiti u prostor s podešavanjem temperature vazduha ispod praga razvoja moljca (10 °C). Ukoliko ne postoji mogućnost kontrolisanja temperature, a moljac se unese sa krtolama u skladište, omogućava se razvoj još 2 – 3 generacije u zatvorenom prostoru što može dovesti do uništavanja krtola tokom čuvanja.

13. Neophodno je skladište dobro očistiti od zaostali krtola, zatvoriti sve otvore kroz koje bi moljac mogao doći spolja i nastaviti svoj razvoj.

14. Skladištiti samo zdravstveno ispravne krtole.

15. Obavezan plodored.

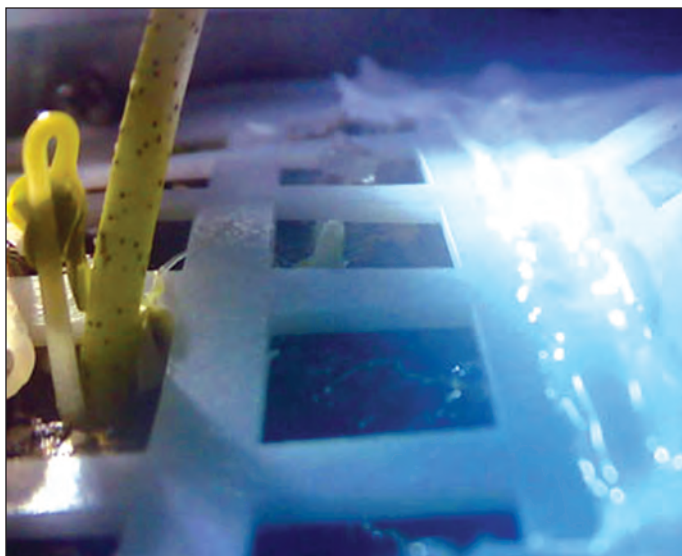
Nikola Ostrogonac dipl.inž.
savetodavac PSS Subotica

OSTVAREN KORAK U IDEJI NASELJAVANJA DRUGI PLANETA

Kinesko sime proklijalo na Meseu

Početak 2019. godine biće pupamćen, izmed ostalog, i po sletanju kineske misije „Čang’e 4” na tamnu stranu miseca. To je pionirski poduhvat ne samo za kineski narod, već i za čovičanstvo u cilini.

Opremljena za istraživanje tla, misija se brzo po sletanju dala na poso. Ovo inače nije prvi put da bilje raste u otvorenom svemiru, na međunarodnim svemirskim misijama koje su orbitirale oko Zemlje uzgajano je povrće. Međutim, ovo je prvi put da je povrće zasaden na tlu kakog drugog nebeskog tila osim naše planete. Kako navodi britanski Bi-Bi-Si

(BBC), iskustvo uzgajanja biljaka u svemiru od vitalnog je značaja za dalje istraživanje ovog prostranstva. To se prija svega odnosi na ambicije određeni svemirski programa koji se spremaju za misiju na Mars u doglednoj budućnosti. Ovaj poduhvat bi samo na putovanje do „crvene planete” zahtivo

oko 2,5 godine. U tom periodu bi posadi tribala velika količina rane, svakako nošenje čitavi skladišta nije opcija. Rana na takoj misiji mora bit obnovljiv sistem, od simena do trpeze.

Kineski mediji informisali su naciju da su nikli prvi zasadi pamuka i krumpira na Meseu. Vist

je imala vrlo pozitivan odjek u naučnim krugovima drugi zemalja. **Fred Votson**, astronom australske opservatorije, povodom ove visti kazo je „Ovaj uspih ukazuje na to da možda u budućnosti neće bit niki neprimostivi problema za astronaute u kontrolisanim uslovima sopstvene usive na Meseu”. On je još naglasio „Postoji veliko zanimanje za postavljanje baze na Meseu, koja bi mogla služiti ko stajalište prilikom letova na Mars, jel je relativno blizu Zemlje”.

Si Gensin, šef projekta mini-ekosistema pri misiji „Čang’e 4”, kazo je da bi nam iskustvo s rastom biljaka pri slaboj gravitaciji uveliko pomoglo u postavljanju baza na Meseu. U tom pogledu, zasadi pamuka i krumpira predstavljaju vridan resurs za potencijalnu posadu take baze. Inače, lunarna sonda „Čang’e 4” sletila je na Meseu 3. januara ove godine. Ovim Kina samo potvrđiva sve veću zainteresovanost za osvajanje

novi prostranstava u svemiru, pošto je ovoj misiji prithodila „Čang’e 3” lansirana još 2013. godine.

Posli sovjetske sonde „Luna 24” poslate u orbitu 1976. godine, ovo je prva nova sonda take vrste. Osim uzgoja biljaka, kineska misija baviće se i detaljnim pretraživanjem terena na tamnoj strani Mesea. Viruje se da bi podaci iz ovaki istraživanja dali vridne odgovore u traganju za pripovitkom o nastanku ovog prirodnog satelita Zemlje. S obzirom na to da je sonda sletila u prirodni krater na Meseu, nasto udarom asteroida za koji se procinjava da je bio pričnika oko 5.000 metara, ovom fenomenu će takođe bit posvićeno vrijeme pri kineskoj misiji. Viruje se da je silina udarca meteorita bila toliko jaka da je probila spoljašnji dio kore Mesea, pa se naučnici nadaje uzorcima tla, kako bi stekli bolji uvid u strukturu Mesečevog tla.

T. K. M.

PRIDSTAVLJAMO VAM JEČAM (HORDEUM VULGARE)

Jedna od traženi žitarica

Ječam je jednogodišnja biljka iz porodice trava. Na Bliskom istoku se uzgaja već hiljadama godina, a u Evropi je jedna od najtraženiji žitarica. Sijo se još u kamenom dobu, a čuveni gladijatori su ili ječam pa su se i zbog tog zvali Hordeari. U Vedama se ječam i pirinč spominju ko „dva besmrtna nebeska sina”.

Ječam uspijeva i u hladnijim predelima i zauzima četvrto mesto u svijetu po proizvodnji. Ima raznovrsnu upotrebu, u proizvodnji kruva, slada, piva, kafe, stočna rana... Bogat je vitaminima A, D, E, B12, mineralima: kalcijum, magnezijum, cink, fosfor, kobalt, fluor, jod. Zdravo je bogat pantotenskom kiselinom - vitamin B5 - koji ima važnu ulogu u stvaranju eritrocita i polni hormona. B5 takođe zdravo dobar kod reumatski bolova i kod zacjelivanja rana. U sebi sadrži i niacin, supstancu koja štiti organizam od srčanih bolesti. Utvrđeno je da 100 grama ječma ima 354 kalorija.

Likovitost ječma

Ječam ima zdravo veliku likovitu primenu, kako oralno (pije se), tako i lokalno (spoljašnja upotreba). Lako se vari u organizmu i tim poboljšava crvenu floru, ubrzava varenje i čisti organizam.

SALATA OD JEČMA I PASULJA

- 200 grama kuvanog očišćenog ječma
- 300 grama kuvanog crvenog pasulja, el pasulj po izboru
- nasičeni kiseli krastavci
- kuvani kuruz
- 1 glavica crvenog luka
- začini – so i biber, mož i kašičica kurkume
- maslinovo ulje
- jabukovo sirće

Spada u namirnice koje griju organizam. Smanjiva stres. Koristi se protiv gljivice Candide. Zdravo je dobar protiv nadimanja u crivima i želucu, a ječam pomaže pri mršavljenju.

Ječam smanjiva kolesterol pošto sadrži 35% nezasićeni masni kiseline koje smanjivaje kolesterol u krvi, više neg bilo koja druga žitarica.

Američka zdravstvena organizacija ga je zbog ovog njegovog dejstva svrstala i službeno odobrila ko namirnicu koja smanjiva kolesterol i štiti organizam od srčanih bolesti.

Ječam takođe štiti organizam od raka dojke i prostate. Dokazano je da sadrži fitonutrijente po imenu lignani koji štite organizam od raka! Istraživačke studije su dokazale da su žene koje su ile ječam i ranu bogatu lignaninom smanjile rizik od dobijanja raka za 62%.

Kod muškaraca je to još uočljivije, rizik od raka prostate se smanjuje, rizik od raka prostate se smanjuje za nevirovatni 82%.

Ječmena voda – univerzalni lik kod svi upala

Ječmena voda se mož pit kod svi vrsta upala, upale disajni putova, mokraćni kanala i cilog probavnog trakta. Ječmena voda se koristi kod ublažavanja mučnine i povraćanja.

Kako napraviti ječmenu vodu? Jednu čajnu kašiku očišćenog ječma brez ljuske staviti u litru hladne

vode, pušiti da provre i ostaviti još 10 minuta na tihoj vatri. Bilo bi dobro koristiti izvorsku el filtriranu vodu. Skinit s vatre, prociditi kroz gustu gazu i pit toplo, dvared na dan.

Ječmena sluz koja ostaje poslije kuvanja je zdravo dobra kod problema s varenjem i želucom.

Kod upale grla u ječmenu toplu vodu se metne med i sok od jednog limuna.

Za ispiranje grla treba dodati u ječmenu vodu 1 kafenu kašiku himalajske soli. Ova voda vlaži pluća, pa je dobra kod suvog kašlja. Smanjiva cistitis - upalu mokraćni kanala i mokraćne bešike.

Mlado ječmeno lišće – za podmlađivanje organizma

Mlado lišće ječma je zdravo dobro za detoksikaciju organizma, smanjiva nivo šećera u krvi, smanjiva kolesterol, pomaže pri stvaranju ateroskleroze, usporava starenje i podstiče obnovu organizma. Pošto ima tušta vitamina E, zdravo je dobar kod jačanja imunog sistema.

Borac protiv bora

Od ječma se pravi prirodna zdravo dobra i efikasna prirodna maska za lice i ublažavanje bora.

U jednoj litri vode treba kuvati 20 grama ječmenog očišćenog zrna, dok sasvim ne bude mekano. Iz-

miksati u „čoperu” i prociditi kroz gazu.

Tako dobijena kaša se koristi ko maska za lice. Drži se 20 minuta, skine se, a potom se među obloge od ječmene vode i drže 10 minuta.

Za dobre rezultate ovaj postupak ponavlja 2-3 puta nediljno.

Okave obloge se mogu mećati i na upaljene zglobove.

Čaj od ječma

Čaj je hiljadama godina tradicionalan, pa je važno naglasiti da postoje čajovi i od žitarica. Pravi se od prženog ječma, dobar je za vrile dane pošto rani organizam i čisti tilo, koristi se kod hemoroida, upalnog artritisa, smanjiva toksičnost radijacije i hemoterapije.

Kod nas se od davnina čaj od ječma koristi protiv upale sinusa, grla, kod prilade, začepljenog nosa. Ječam sadrži supstancu kordenin koja se koristi kod ličenja astme i bronhitisa. Čaj se koristi i za izbacivanje kamenaca i ispiranje bubrega.

Pripravljanje čaja: zagrijati posudu i u nju metnuti zrna ječma oprana i osušena na papirnoj salveti. Pržiti ječam na suvo, stalno mišajući drvenom kašikom, dok ne dobije lipu zlatnu boju. Pribaciti pržen ječam u drugu posudu i dodati vrelu vodu – prilite sveže pržena zrna vrilom vodom.

Ječam u kulinarstvu

Ječam se mož pripravlja na razne načine, ko varivo, zamina za pirinač u ilima, salata... Mož se kombinovati s pasuljom, mahunarkama, povrćem, kiselim kupusom, gljivama. Ječmeno brašno se dodaje za kolače i hleb, u razmjeri 1:3 spram bilog brašna.

Pripravlja: **Eva Kovač Pečkai**

TREĆI TRKAČKI DAN NA SUBOTIČKOM HIPODROMU

Bez dileme u „Milji”

Treći trkački dan na subotičkom Hipodromu protekao je u znaku dvije trke, tradicionalne „Subotičke milje” koju Konjički klub Bačka priređiva od 1982. godine i „Probnog Derbija”.

U „Milji” nije bilo tušta dilema, u oba trčanja pobidu je ostvarilo grlo **Rite on Win** s vozačem **Dejanom Katanićem**. Najveća konkurencija bilo je grlo **Isaac Newton AT**, oba puta na drugom mistu.

Što se okršaja četvorogodaca tiče, prvi korak ka potencijalnoj „triploj kruni” napravili su **Imola** i **Branko Skenderović**. U do kraja neizvesnoj trki, rišenoj u posljednji 200 metara, na drugom mistu je osto jedan od favorita, **Alfa Varenne** (Stana Pejić Tukuljac).

– Trka mi se dobro otvorila, sve je bilo „ko nacrtano” za pobidu. Malo me iznenadio rival koji je povuče na početku, ali mi se to pokazalo i ko bolje. Bio sam nuz vodeće tokom cile trke, a onda smo dodali „gas” u posljednji 200 metara. Već sam onda znao da rivali ne mogu ispratiti tempo Imole. Ovo je lipa najava za Derbi, ali ne znači da će ovo bit

Rite on Win i Isaac Newton AT

i plasman u tom najvažnijem ispitu. Grlo Alfa Varenne nije bez razloga jedan od favorita, a do Derbija će u punoj formi bit i drugo grlo iz naše štale Saphir AT – izdivanio je Branko Skenderović, vozač i trener grla Imola.

Rezultati, **prva kasačka trka** „Sebastian Guarato” Bobine Photo (J. Gabrić) 1:18,5, Anna Milau (A. Vereb) 1:20,5, Audacieuse Lorme (A. Andel) 1:21,4, Caline des Landes (B. Skenderović) 1:21,4, **druga kasačka trka** „Doroti IT”: Eskarne (A. Andel) 1:23,9, Haley

Radost Branka Skenderovića, vozača grla Imola

PO NOTAMA ZVONKA BOGDANA

Trka „Subotička milja” prvi put je održana 1982. godine, pobidu su tad ostvarili grlo Dick Matserup, s vozačem Zvonkom Bogdanom. Ostaće zabilježeno da je trka nastala upravo po njegovoj ideji.

– Ti godina nije bilo lako bit na hipodromu. Bila je nestašica novaca, konja i druženja. Čine (Branišlav Alčin) i Čara (Franjo Kovačević) su bili glavni akteri u radanju ove trke. Družili smo se i rodila se ideja da napravimo trku koja bi bila interesantna. Nisam baš ni siguran da je ideja moja, možda je bolje kazat da sam je ja samo uobličio. Svi sportisti vole

rekorde, tako i konjari. Tražila se distanca koja bi najviše odgovarala konjima, a izabrali smo da to bude 1.609 metara, odnosno dužina američke milje. Trke u Americi su bile „broj 1” u svitu i svi su se na nji ugledali. Imali smo sriću da te, 1982. godine, napravimo jednu lipu prpovittku koja se, na našu sriću, održala do danas.

Upravo je Zvonko Bogdan uručio pehar pobidniku „Subotičke milje”, a nagrađen je i on, kako to i zasluživa za velik doprinos razvoju konjičkog sporta na našim prostorima, moždar i najvećim aplauzom na cilom trkačkom danu.

(M. Pantić) 1:24,2, Loretta (A. Vereb) 1:24,3, Phantom Assassin (A. Horvatski) 1:24,4, **treća kasačka trka** „Linbros”: Paladino (B. Kečenoć) 1:18,0, Poker (P. Knekt) 1:18,8, Idril Sugar (S. Sić) 1:19,6, Dimiskija Love (M. Tasić) 1:19,8, **četvrta kasačka trka** „Subotička milja, prvo trčanje”: Rite on Win (D. Katanić) 1:15,5, Isaac Newton AT (D. Petrović) 1:15,7, Rincopce Jet (A. Vereb) 1:17,1, Velvet Dancer (B. Mukić) 1:17,6, **peta kasačka trka** „Čokito”: Donita Ferm (V. Pribić) 1:20,4, Halydar (S. Sić) 1:20,6, Glenda (M. Oračić) 1:20,9, Arleta (B. Kečenoć) 1:21,1, **šesta kasačka trka** „Dick Matserup”: Eliot (P. Dulić) 1:18,0, Cash

Royal (D. Katanić) 1:18,8, Hungaria Oaks (B. Kečenoć) 1:19,1, San Siro (B. Mukić) 1:19,4, **sedma kasačka trka** „Probní Derby”: Imola (B. Skenderović) 1:19,2, Alfa Varenne (S. Pejić Tukuljac) 1:19,4, Solvalino (Z. Petrović) 1:19,7, Fotta Royal (D. Katanić) 1:19,9, **osma kasačka trka** „Subotička milja, drugo trčanje”: Rite on Win (D. Katanić) 1:15,0, Isaac Newton AT (D. Petrović) 1:15,2, Velvet Dancer (B. Mukić) 1:15,9, Black Coffee (G. Zolnarić) 1:16,3, **deveta kasačka trka** „Lahor II”: Lola BM (Z. Petrović) 1:21,2, Jagersro (B. Kečenoć) 1:21,6, Gloria de Sajan (B. Skenderović) 1:21,9, Čarli BL (L. Bajić) 1:23,3. N.S.

Horoskop za jul

Poso: Trudite se nadmašiti sebe u svemu što radite, al vam je teško pripoznat kvalitete koji se od vas ne traže. Ljudi oko vas to lakše uočavaju, al tumače na drukčiji način, pa se čini da vam potencijali koje imate, a ne realizujete, u stvari nisu bitni. **Ljubav:** Imate planove koje nije lako ispuniti vašoj voljenoj osobi, a ni očekivanja vam nisu skromna. Sve bi to imalo utemeljenja kad bi imali volje pružiti ono što čekate.

Zdravlje: Bolovi u stopalima.

Poso: Imate odlične ideje kad su drugi ljudi u pitanju, i njeve želje da uspiju. Vrtite se u krug i ko da nemate volju prisiti šta je za vas najbolje rješenje. Ne dozvolite konkurenciji da ovu vašu slabost zloupotribi u svoj korist.

Ljubav: Iako težite harmoniji, imate dosta nagle reakcije kad su u pitanju neslaganja sa voljenom osobom. Osićaj povrednosti često zamini ljutnju. Ne uzimajte za zlo sve što vam se pridloži, jel sve je to u interesu vaše sriće, i sriće voljene vam osobe.

Zdravlje: Malaksalost i slab apetit.

Poso: Takmičenje vam nije naročito draga disciplina, al ako vam se nametne, znate bit nezgodan protivnik. Ovaj period bi vam moglo zadat upravo taki izazov, a raspored planeta vam je naklonjen.

Ljubav: Slažete se dobro u vezi u kojoj ste, al vam smetaje sitnice koje su vam kvarile raspoloženje i u prithodnim vezama. Oprostite mane drugima, ko što ji i sebi opraštate. Slobodne blizance očekivaje prijatna iznenađenja.

Zdravlje: Pojačajte svoju ishranu.

Poso: Unosite dah svežine u ambijent sa ustaljenim načinima rješavanja problema.

Međutim, nije svako oduševljen vašim učinkom i ljubomora je štogod što će vam zadavat neprilike u ovom periodu. Budite pripralni, al i mirne duše.

Ljubav: Voljena osoba vam dopušta da priuzimate nike odluke koje bi tribale bit zajedničke. Međutim, vama ta situacija ne odgovara i povlačite prid tom odgovornošću. Ovo bi moglo bit protumačeno ko znak slabosti.

Zdravlje: Izbijavajte stresne rasprave.

Poso: Velikim dilom vašom će zaslugom okruženje u kojem radite imat opšte koristi, al se to neće pravično nagradit. Revolt koji lako ispoljavate ovaj put vam ne bio od koristi, pa budite mudriji.

Ljubav: Okolnosti vezane za neslaganja vas i partnera mogla bi postat poznata trećoj osobi, što je samo uvod u dodatne komplikacije. Voljena osoba bi u takoj situaciji mogla pokazat sklonost ka uzimanju nedobronamirni savita. A to vas mož pogodit, više neg same nesuglasice.

Zdravlje: Ne naprezite se priko mire.

Poso: Velikim trudom postizete rezultate prid kojima bi mnogi teško mogli nać izgovor za svoj neuspjeh. Međutim, niste zadovoljni i čini vam se da mora bit štogod više što još niste postigli, a smatrate to oduvijek izazovom. Ne prihvatajte se svake ludorije.

Ljubav: Vaša težnja ka harmoničnijem odnosu sa voljenom osobom donekle uspija, i zbog tog vam se čini da ste možda sa pogrišnom osobom. Problem je, međutim, u komunikaciji na kojoj triba pora-

dit. Kad jedared realizujete taj aspekt veze, uvidićete da nerišivi problema ima malo.

Zdravlje: Manjak snage.

Poso: Odlučni ste da nike stvari istirate do kraja, al na tom putu podcjinjivate priprke. Ovo bi vam moglo usporit napore koje ulažete da istirate svoje. Usmirite energiju na stvari koje znate da će vam uspiit, klonite se izazova nepoznatog.

Ljubav: Odlazete odluke koje bi morali donet u što skorije vrime, a to vam neće olakšat stvari dugoročno. Čak bi vam moglo stvorit zategnute odnose sa voljenom osobom.

Zdravlje: Bolovi u zglobovima.

Poso: Uveliko privazilazite kapacitete vašeg okruženja, međutim, produktivnost vam je slabija nego što bi mogla bit. Ovo vas mož dodatno deprimirat, al to nikako ne bi smio bit razlog za odustajanje. Period prid vama je samo kratka trnovita staza.

Ljubav: Nalazite utočište u vezi koja vam daje snagu da se borite s drugim aspektima života, al ono na čemu vam voljena osoba mož zamirit ne triba vas iritirat, jel nema loše namire. Kompromis koji budete izgradili učvrstiće vezu.

Zdravlje: Bolovi u leđima.

Poso: Odličan ste organizator, al planove i metodologiju rada vam kvere nepouzdati saradnici. Rišite ovaj problem, jel bi vam dugoročno moglo pravit veće nevolje neg što u početku izgleda. Od tog će vam zavisit produktivnost u cijoj godini.

Ljubav: Unosite više živosti u odnos sa voljenom osobom, jel odsustvo istog donosi zaladjenje na relaciji izmed vas i partnera. Odnosi će vam u ovom periodu imat i drugi izazova, a od vas će zavisit u većoj miri kake će epiloge imat. Na svakom od nji možete štogod korisno naučit.

Zdravlje: Pripazite na pritisak.

Poso: Izuzetni ste u poslu koji radite, al kad je saradnja u pitanju teško vam je da uspo-

stavite povirenje, jel ste navikli na konkurentski odnos. U ovom periodu ova situacija će se namećat mnogima od vas, iz nje možete izać jaći, ako se oslobodite nepovirenja koje vam zadaje muke.

Ljubav: Odnos koji želite postignit s voljenom osobom čini vam se ko ideja koja s druge strane nije najbolje prihvaćena. Sumnjičavi ste prema svojim osićanjima i mnogi od vas će temeljno priispiitat svoj izbor u ovom periodu. Potrudite se da do svojeg zaključka dodete posli dužeg razmišljanja.

Zdravlje: Izbijavajte stresne situacije.

Poso: Organizacija poslova vam nije poso snova, al znate bit dobar organizator i autoritet u koji se drugi mogu pouzdat. Iskoristite ga, stvorite dobar odnos i radnu atmosferu u kojoj svako će maksimum od sebe. U takim okolnostima naučićete ponešto i o sebi i o drugima.

Ljubav: Niste zadovoljni mnogim stvarima u vezi, al čini vam se da je svaki trenutak pogrišan da se ta pitanja otvore i počnu rišavat. Idealnog trenutka nema i morate prionit na poso ako želite saćuvat ono što ste izgradili u prithodnom periodu.

Zdravlje: Česta neraspoloženost.

Poso: Polazete dosta nade u ljude koji vam realno nemaje namiru pomoć, već se služe tom retorikom kako bi za sebe izvukli korist. Dobro porazmislite o svojim odlukama, jel vam planete u ovom periodu nisu naklonjene i lako se možete nać u ulogi žrtve sopstvene naivnosti.

Ljubav: Imate potencijal učinit da se voljena osoba osića posebno, međutim, čini vam se da komunikacije nije idealna kad su vaše potrebe u pitanju. Ne želite remetiti sliku koju ste stvorili o sebi, a time zapravo ne rušite barijere zabluda koje su prisutne i prave vam probleme.

Zdravlje: Odvojite dovoljno vremena za san.

T. K. M.

500 dinara

500 dinara

500 dinara

500 dinara

500 dinara

500 dinara

500 dinara

500 dinara

350 dinara

1.500 dinara

Knjige u izdanju Bunjevačkog informativnog centra možete naručit na telefon 024/523-505, po navedenim cinama i nuz poštanske troškove.

Program obilježavanja nacionalnog praznika Bunjevaca „Dan Dužijance 2019”

*pod pokroviteljstvom Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine u organizaciji
Ustanove kulture „Centar za kulturu Bunjevaca” i bunjevački udruženja upisani u registar NSBNM*

25. aprila, četvrtak 10:00

„Posvećenje žita” na Svetog Marka, u organizaciji BKC „Lemeški Bunjevci”
Svetozar Miletić

Misa zafalnica u crkvi Rođenja Blažene Dvice Marije u Svetozaru Miletiću

Procesija i posvećenje žita na njivi vl. Marija Marović rođ. Matković u Sv.
Miletiću.

25. aprila, četvrtak 8:00

„Posvećenje žita” na Svetog Marka, u organizaciji UG „B. kolo” Sombor

Misa zafalnica u crkvi Prisvetog Trojstva u Somboru

Posvećenje žita na njivi vl. Antuna Fratrića u Nenadiću

18. maja, utorak 18:00

„Radionica za izradu perlica, vinaca i krune od žita”, u organizaciji UG
„Bunjevačko kolo” Sombor u prostorijama UG „Bunjevačko kolo” Trg cara Lazara
1 Sombor

24. juna, ponedjeljak 18:00

„Priskakanje vatre” na Sv. Ivana Cvitnjaka, u organizaciji UG „Bunjevačka
vila” Mala Bosna, u Domu kulture, Subotička 12, Mala Bosna

6. jula, subota 10:00

„Ris” u organizaciji BKC „Bajmok” na njivi familije Pokornić, Vardarska 15,
na Rati u Bajmoku

11. jula, četvrtak 10:00

„Radionica za izradu perlica i vinaca od žita”, u organizaciji BKC „Bajmok”
u avliji familije Pokornić, Vardarska 15, na Rati u Bajmoku

13. jula, subota 19:00

„III Kolonija slamara” u organizaciji KUD „Aleksandrovo”, u KUD „Aleksandrovo”,
Aksentije Marodića 9

19. jula, petak 19:00

„Izložba tradicionalnog kruva samuna” u organizaciji BKC „Tavankut” u
Bunjevki u Tavankutu

20. jula, subota 20:00

„Koncert u čast Dužionice” u organizaciji UG „Bunjevačko kolo” Sombor,
na Trgu Svetog Đorđa u Somboru

21. jula, nedilja

„Bunjevačka Dužionica u Somboru” organizaciji UG „Bunjevačko kolo” Sombor

9:30 Svečana povorka na Trgu slobode, Sombor

10:00 Misa zafalnica u crkvi Prisvetog Trojstva u Somboru

11:45 Bandašicino kolo na Trgu Prisvetog Trojstva u Somboru

12:00 Pridaja kruva gradonačelnici Sombora u Županiji

14:00 Svečana užna u restoranu „Crystal Lux”

21. jula, nedilja 10:00

„Dužijanca u Svetozaru Miletiću” u organizaciji BKC „Lemeški Bunjevci”,
Svetozaru Miletiću, Misa zafalnica u crkvi Rođenja Blažene Dvice Marije u Sve-
tozaru Miletiću

27. jula, subota 19:00

XI etno izložba „Dužijanca” u organizaciji KUD „Bunjevka”, „Etno kuća
Kuntić” u Subotici, Marije Bursać 8

Muzičko veče „Čuvari bunjevačke pisme” u organizaciji UG „Bunjevačka
kasina” Subotica, „Etno kuća Kuntić” u Subotici, Marije Bursać 8

Kolo, „Etno kuća Kuntić” u Subotici, Marije Bursać 8

3. avgusta, subota

„Dužionica u Čonoplji” u organizaciji porodice Jozić i BKC „Lemeški Bu-
njevci”, Svetozar Miletić.

10:00 Svečana misa u crkvi Svi Sveti u Čonoplji

14:00 „Dužionica – svečana užna” Etno park „Stari ribnjak” u Čonoplji

10. avgusta, subota 17:00

„Dužijanca u Kačmaru” u organizaciji BKU „Neven” iz Kačmara/Mađarska
i BKC Subotica, na platou u centru Kačmara kod Opštine

13. avgusta, utorak 18:00

Izložba slika u tehnici slame „U čast Dužijance” u organizaciji „Bunje-
vačke matice”, Subotica, Bunjevačka matica, Korzo 8 Subotica

CENTRALNA MANIFESTACIJA „Dan Dužijance”

14. avgusta, srida

18:00 - Misa zafalnica u Franjevačkoj crkvi u Subotici

15. avgusta, četvrtak, na Veliku Gospojinu u Subotici

19:00 Doček zvanica u Vestibulu Gradske kuće

19:20 Svečani defile učesnika centrom grada

(polazak ispred Bunjevačke matice, Korzo 8)

19:40 Polaganje cvijača na bistu Blaška Rajića

20:00 Svečana priredba - na salašu ispred Gradske kuće

- Svečana pridaja kruva domaćinu Dužijance

- Pozdravni govori

- Koncert - bunjevački pisama i igara

- Bandašicino kolo

22. avgusta, četvrtak 18:00

„Dani bunjevačke kulture u Novom Sadu 2019” u organizaciji BKC „Novi
Sad”, Svečano otvaranje VI etno izložbe „Dužijanca” u Kulturnom centru Novog Sada

23. avgusta, petak

„Dan Dužijance” u Novom Sadu u organizaciji BKC Novi Sad

19:00 Doček gostivi u prostorijama Kulturnog centra Novog Sada

19:20 Svečani defile učesnika Dužijance kroz centar Novog Sada

19:40 Veliko kolo na centralnom trgu u Novom Sadu

20:00 Svečana akademija povodom obilježavanja bunjevačkog nacionalnog
praznika „Dan Dužijance 2019”

24. avgusta, subota 17:00

„Prikazivanje običaja Dužijanca” Trg Tot Kalman, Baja, Republika
Mađarska

Ministarstvo kulture i
informisanja Republike Srbije

Autonoma pokrajina
Vojvodina

Grad
Subotica

Nacionalni savit bunjevačke
nacionalne manjine

UK „Centar za kulturu
Bunjevaca”

NIU „Bunjevački
informativni centar”